

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona – Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za privredu, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 125. sjednici, održanoj dana 26.12.2017. godine d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvća se Informacija o stanju privrede na području Zeničko-dobojskog kantona za 2016. godinu, sa posebnim osvrtom na stanje poduzetništva, koja čini sastavni dio ovog Zaključka.

II.

Informacija iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-28-18009/17.
Datum, 26.12.2017. godine
Zenica

PREMIJER

Miralem Galijašević

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za privredu,
1x Stručna služba Skupštine,
1x a/a.

**INFORMACIJA
O STANJU PRIVREDE NA PODRUČJU
ZENIČKO - DOBOJSKOG KANTONA ZA 2016. GODINU,
SA POSEBNIM OSVRTOM NA STANJE PODUZETNIŠTVA**

Zenica, septembar 2017. godine

UVOD

Programima rada Skupštine i Vlade Zeničko - dobojskog kantona za 2017. godinu predviđena je izrada Informacije o stanju privrede na području Zeničko-dobojskog kantona za 2016. godinu, sa posebnim osvrtom na stanje poduzetništva. Ministarstvo za privredu je, koristeći raspoložive izvore i svoju nadležnost, sačinilo ovu Informaciju.

Pri izradi Informacije korišteni su sljedeći izvori:

- zvanični podaci institucija Federacije Bosne i Hercegovine i Vanjskotrgovinske komore BiH,
- rezultati ankete provedene kod privrednih subjekata,
- spoznaje do kojih se došlo u svakodnevnom radu.

Prikupljanje podataka ograničeno je mnogim problemima vezanim za pravovremenost i obuhvat prikupljenih (dostavljenih) podataka.

Na konačnu ocjenu stanja privrede u znatnoj mjeri su uticali mnogi faktori, a posebno se ističu:

- Nivo "sive" ekonomije,
- Problem pristupa kapitalu za investicije i obrtnom kapitalu,
- Otežano obezbjeđenje novih tehnologija,
- Usporeno usvajanje svjetskih i evropskih standarda kvaliteta (nedostatak akreditovanih institucija laboratorija za certificiranje proizvoda) svi postojeći laboratoriji djeluju lokalno, nemaju status nacionalnih laboratorija, jer nisu u skladu sa EN ili ISO normama (laboratorije za ispitivanje proizvoda od drveta, metala ili hrane),
- Sporo osvajanje novih tržišta (Bliskog Istoka, Rusije, Kine, Libije...),
- Nedovoljno stimulativan ambijent za investiranje u odnosu na šire okruženje,
- Ulazak Republike Hrvatske u EU, stupanje na snagu SSP-a.

Bez obzira na činjenicu da je Federacija Bosne i Hercegovine i Bosna i Hercegovina nadležna za donošenje mjera makroekonomske politike, Vlada Kantona je svojim projektima, mjerama i intenzivnom saradnjom s lokalnom upravom nastojala privredni ambijent učiniti pogodnijim za poduzetnike.

Tokom prethodnih godina, u sklopu Vladinih aktivnosti i aktivnosti Ministarstva za privredu, realizirano je niz projekata koji su rezultirali poboljšanjem poslovnog ambijenta, među kojima se posebno ističu:

- Projekti kapitalnih ulaganja,
- Projekti subvencioniranja privrednih aktivnosti Ministarstva za privredu i
- Priprema i izgradnja 6 industrijskih-poslovnih zona ukupne površine oko 40 ha.

Svi ovi projekti kao i ključne mjere koje je Vlada poduzimala na unapređenju stanja u oblasti privrede dugoročnog su karaktera. Njihovi puni efekti će biti vidljivi kroz privredna kretanja (pokazatelji, statistički podaci, ...) u narednim godinama.

1. STATISTIČKI POKAZATELJI STANJA U PRIVREDI

1.1. Kretanje osnovnih pokazatelja po kantonima i Federaciji Bosne i Hercegovine

U cilju sagledavanja osnovnih pokazatelja korišteni su zvanični podaci Federalnog zavoda za statistiku i Vanjskotrgovinske komore BiH. Izvršeno je kompariranje osnovnih pokazatelja stanja u Kantonu sa istim u drugim kantonima i Federacijom Bosne i Hercegovini. Ovi podaci dati su u Tabeli 1.

Tabela 1. Osnovni pokazatelji privrednih/gospodarskih i drugih kretanja po kantonima

	Indeksi fizičkog obima ind. proiz		Broj zaposlenih XII mjesec		Prosječna neto plaća u KM XII mjesec		Broj nezaposlenih XII mjesec		Ostvarene investicije u (KM) x 10 ³		Pokrivenost uvoza izvozom u % I-XII 2016. godine	Trgovinski bilans u hilj.KM I-XII 2016. godine
	'15/'14	'16/'15	2015.	2016.	2015.	2016.	2015.	2016.	2014.	2015.	2016.	2016.
F BiH	102,2	103,0	450.833	462.933	846	861	389.865	372.207	2.888.807	2.495.001	57,3	-4.665.629
<i>Unsko-sanski</i>	100,3	109,8	32.015	33.083	823	834	46.600	44.192	109.863	114.761	74,3	-90.408
<i>Posavski</i>	101,5	98,5	5.674	5.928	732	743	5.465	5.070	73.671	33.397	57,3	-75.959
<i>Tuzlanski</i>	99,8	105,8	83.962	85.519	745	757	96.429	91.693	388.147	460.557	82,1	-277.634
Zeničko-dobojski	101,5	99,7	71.518	72.677	725	744	69.290	66.202	387.708	329.478	96,0	-66.171
<i>Bosansko-podrinjski</i>	101,8	144,9	6.561	6.778	768	749	3.570	3.502	39.239	35.835	169,5	61.679
<i>Srednjobosanski</i>	106,2	104,4	42.303	44.302	690	698	40.848	38.748	214.540	194.281	75,4	-229.692
<i>Hercegovačko-neretvanski</i>	101,3	115,6	47.593	48.418	940	952	34.453	33.327	335.327	301.070	59,3	-446.487
<i>Zapadno – hercegovački</i>	105,2	114,5	17.077	18.167	773	783	11.393	11.572	149.101	128.972	33,6	-794.291
<i>Kanton Sarajevo</i>	98,2	97,6	126.777	130.535	1.032	1.049	72.545	69.163	1.111.941	819.914	28,3	-2.630.373
<i>Kanton 10</i>	119,4	112,0	9.353	9.526	879	885	9.272	8.738	33.297	31.279	61,7	-59.475

Izvor podataka: Statistički podaci o privrednim/gospodarskim i drugim kretanjima Federacije Bosne i Hercegovine po kantonima – Broj: 1. i 2. 2016/2017, Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, Publikacija Vanjskotrgovinske komore BiH – januar 2017. godine.

Tabela 2. Rang osnovnih pokazatelja Zeničko - dobojskog kantona u Federaciji BiH

God.	Indeksi fizičkog obima/obujma ind. proiz.	Ostvarene investicije za 2015.godinu u (KM)x10 ³	Broj zaposlenih u XII mj. 2016. godine	Prosječna neto plaća u KM	Pokrivenost uvoza izvozom	Trgovinski bilans
2016	8	3	3	8	2	2
2015	5	3	3	7	2	2
2014	7	3	3	7	2	1

Iz Tabele 2. evidentno je da Kanton u 2016. godini, u odnosu na druge kantone, iskazuje zavidne rezultate u oblastima izvoza i investicija u odnosu na 2015. godinu.

Nepovoljan rang nekih pokazatelja je odraz opće strukture kantonalne privrede i statističkih kriterija, naročito kod prosječnih neto plaća.

Bez obzira na novoformirane prerađivačke kapacitete i dalje je osnovna karakteristika privrede Zeničko-dobojskog kantona bazno-energetsko-sirovinska.

1.2. Fizički obim industrijske proizvodnje

Bez obzira na mali obuhvat statističkih istraživanja (broj statističkih tačaka – oko 100), indeks fizičkog obima industrijske proizvodnje kantonalne privrede u posljednjih nekoliko godina se neprekidno mijenjao. Detaljni komparativni podaci sa Federacijom BiH po godinama, dati su u Tabeli 3.

Bitno je istaći da su statistički podaci indeksa industrijske proizvodnje za 2011/2010 godinu preračunati na bazi 2005. godine po novim ponderiranim koeficijentima i novoj dodatnoj vrijednosti na osnovu podataka Godišnjeg istraživanja industrije IND-21 za 2005. godinu.

Tabela 3. Indeksi fizičkog obima industrijske proizvodnje

	2011/2010	2012/2011	2013/2012	2014/2013	2015/2014	2016/2015
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON	102,50	95,30	102,00	95,9	101,5	99,7
FEDERACIJA BiH	104,90	95,60	107,40	100,1	102,2	103,0

Generalno gledano, podaci za 2014/2013. godinu su uzrokovani katastrofalnim poplavama u ZDK, te uticajem globalne ekonomske krize, a naročito u područjima djelatnosti koja su izvozno orjentirana.

Posmatrajući ovaj parametar po područjima i potpodručjima djelatnosti u Kantonu za 2016/2015. godinu evidentno je stanje koje pokazuje stepen rasta što je prikazano u Tabeli 4.

Iz Tabele 4. je evidentno da su sva osnovna područja djelatnosti doživjela pad industrijske proizvodnje.

Evidentan je izražen rast u sljedećim potpodručjima djelatnosti prerađivačke industrije: C11 - Proizvodnja pića, C22 - Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa i C25 - Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda osim mašina i opreme.

Tabela 4. *Indeksi fizičkog obima industrijske proizvodnje*

	I-XII <u>2016.</u> I.XII 2015.	I-XII <u>2015.</u> I.XII 2014.
INDUSTRIJA UKUPNO	97,9	101,5
PREMA GLAVNIM INDUSTRIJSKIM GRUPACIJAMA		
AI Intermedijarni proizvodi, osim energije	93,9	108,8
AE Energija	102,4	96,5
BB Kapitalni proizvodi	89,5	90,3
CD Trajni proizvodi za široku potrošnju	79,3	128,0
CN Netrajni proizvodi za široku potrošnju	100,9	98,7
PREMA PODRUČJIMA I OBLASTIMA KO-a		
B VAĐENJE RUDA I KAMENA	103,7	94,8
05 Vađenje ugljena i lignita	103,7	94,8
08 Vađenje ostalih ruda i kamenja		5,1
C PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	96,3	103,6
10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	106,1	109,6
11 Proizvodnja pića	114,2	95,1
13 Proizvodnja tekstila	102,5	87,6
14 Proizvodnja odjeće	95,7	121,2
15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	92,7	95,0
16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja, proizvodnja predmeta od slame i pletarskih materijala	92,0	120,5
17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	63,0	133,1
18 Štampanje i imnožavanje snimljenih zapisa	83,7	86,7
19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	99,2	102,0
20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	111,7	88,2
22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	126,7	84,9
23 Proizvodnja ostalih nemetalnih i mineralnih proizvoda	103,0	105,4
24 Proizvodnja baznih metala	99,5	102,3
25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda osim mašina i opreme	116,2	110,8
27 Proizvodnja električne opreme	105,1	32,2
28 Proizvodnja mašina i uređaja d.n.	92,6	97,5
29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	89,1	93,5
31 Proizvodnja namještaja	74,0	128,0
33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	81,1	51,9
D PROIZVODNJA I SNABDIJEVANJE/OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I PLINOM	102,4	96,3
35 Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom i plinom	102,4	96,3

Izvor podataka: Statistički podaci o privrednim/gospodarskim i drugim kretanjima Federacije Bosne i Hercegovine po kantonima – Federalni zavod za statistiku - Sarajevo

1.3. Vanjskotrgovinska razmjena

Vanjskotrgovinska razmjena ima dugu tradiciju u Zeničko-dobojskom kantonu. U proteklom periodu ona je neprekidno rasla.

Komparativni podaci vanjskotrgovinske razmjene Zeničko - dobojskog kantona za 2012., 2013. i 2014. godinu prikazani su u Tabeli 5.

Tabela 5. Komparativni podaci vanjskotrgovinske razmjene Zeničko-dobojskog kantona (u 000 KM)

		IZVOZ	UVOZ	OBIM (I+U)	SALDO (I-U)	POKRIVENO ST (%)
2016.	BiH	9.769.023	16.261.248	26.030.271	-6492.225	60,08
	F BiH	6.360.487	10.888.255	17.248.742	-4.527.769	58,42
	ZDK	1.649.485	1.731.922	3.381.407	-82.437	95,24
2015.	BiH	9.215.983	15.401.937	24.617.920	-6.185.954	59,84
	F BiH	6.241.807	10.180.906	16.422.712	-3.939.099	61,31
	ZDK	1.647.043	1.609.117	3.256.160	37.926	102,36
2014.	BiH	8.939.845	15.789.140	24.728.985	-6.849.295	56,62
	F BiH	5.916.652	9.917.148	15.833.800	-4.000.496	59,66
	ZDK	1.687.965	1.606.055	3.294.020	81.910	105,10

Prema podacima Vanjskotrgovinske komore BiH, iz prethodne tabele evidentan je rast vanjskotrgovinske razmjene privrede Zeničko-dobojskog kantona tokom 2016. godine u odnosu na 2015. godinu i on iznosi 3,85 %. Istovremeno je pokrivenost uvoza izvozom bila 95,24 %.

Prema podacima Vanjskotrgovinske komore BiH, komparirajući podatke vanjskotrgovinske razmjene Kantona za 2016. godinu može se konstatovati sljedeće:

- Udio vanjskotrgovinske razmjene Kantona 2016/2015. je smanjen u odnosu na BiH sa 13,23 % na 12,99 %, te u odnosu na Federaciju BiH sa 19,83 % na 19,60 %,
- Zeničko-dobojski kanton je u odnosu na druge kantone Federacije BiH po vanjskotrgovinskoj razmjeni u 2016. bio na drugom mjestu, iza Kantona Sarajevo,
- Zeničko-dobojski kanton po izvozu u FBiH je na prvom mjestu sa učešćem od 25,93 %,
- Prema pokrivenosti uvoza izvozom Zeničko-dobojski kanton je u 2016. godini bio na drugom mjestu, iza Bosansko-podrinjskog kantona,
- Udio Kantona u ukupnom izvozu Federacije Bosne i Hercegovine za 2016. godinu je 25,93 %, a u uvozu 15,91 %,
- Zeničko-dobojski kanton je u 2016./2015. godini imao povećan izvoza za 0,15 %, dok je istovremeno povećao uvoz za 7,63 %.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2016. godini privreda Kantona je ostvarila vanjskotrgovinsku razmjenu sa zemljama EU u iznosu od cca 2,816 milijardi KM, što predstavlja 83,29 % ukupne vanjskotrgovinske razmjene Kantona.

Tokom 2016. u odnosu na 2015. godinu, privreda Zeničko-dobojskog kantona je najveću vanjskotrgovinsku razmjenu ostvarila sa:

- Hrvatskom- sa 5,71 %, na 5,84 % ukupne vanjskotrgovinske razmjene,
- Njemačkom - sa 21,26 %, na 21,82% ukupne vanjskotrgovinske razmjene,

- Slovenijom - sa 5,45 %, na 11,22 % ukupne vanjskotrgovinske razmjene,
- Italijom - sa 13,56 %, na 8,04% ukupne vanjskotrgovinske razmjene.

U 2016. godini, u odnosu na 2015. godinu, izvoz je povećan sa: Njemačkom za 11,8 %; Holandijom za 24,8 %; Francuskom za 14,1 %; Slovenijom za 12,1%, Srbijom za 8,7% .

Bez obzira na visinu vrijednosti vanjskotrgovinske razmjene, privreda Kantona je zabilježila znatna povećanja izvoza u Bugarsku, Češku, Slovačku, Veliku Britaniju, Švedsku, Crnu Goru, Tursku i druge zemlje.

Vanjskotrgovinska razmjena po općinama Zeničko-dobojskog kantona za protekle tri godine prikazana je u Tabeli 6.

Tabela 6. Vanjskotrgovinska razmjena po općinama (u 000 KM)

Općina	2016. GODINA			2014. GODINA			2015. GODINA		
	IZVOZ	UVOZ	POKR %	IZVOZ	UVOZ	POKR. %	IZVOZ	UVOZ	POKR %
BREZA	7.818	16.515	47,34	7.759	40.398	19,21	8.779	18.639	47,10
DOBOJ - JUG	25.549	73.233	34,89	11.338	46.483	24,39	17.016	56.922	29,89
KAKANJ	13.370	133.844	9,99	13.429	109.921	12,22	13.421	95.647	14,03
MAGLAJ	119.829	55.792	214,78	131.582	58.361	225,46	158.352	55.576	284,93
OLOVO	53.386	45.211	118,08	29.709	27.745	107,08	45.243	39.562	114,36
TEŠANJ	349.889	377.252	92,75	348.791	311.387	112,01	340.968	334.758	101,85
USORA	31.939	14.542	219,63	15.008	12.748	117,73	17.196	12.599	136,49
VAREŠ	7.152	2.630	271,88	8.078	3.407	237,14	6.275	2.447	256,42
VISOKO	540.195	562.021	96,12	543.692	564.734	96,27	471.236	518.790	90,83
ZAVIDOVIĆI	43.553	23.558	184,88	34.373	17.581	195,52	41.936	19.501	213,95
ZENICA	381.585	345.282	110,51	478.841	336.696	142,22	423.298	347.882	121,68
ŽEPČE	75.220	82.042	91,68	65.364	76.594	85,34	103.324	106.694	96,84
Ukupno Kanton	1.649.485	1.731.922	95,24	1.687.965	1.606.055	105,10	1.647.043	1.609.117	102,36

Iz Tabele 6. evidentno je da su najveći udio u izvozu Kantona za 2016. godinu imale općine: Zenica –23,13 %, Tešanj –21,21 % i Visoko – 32,75%, a u uvozu Zenica –19,94 %, Tešanj – 21,78 % i Visoko – 32,45%.

Najveći izvoznici iz Zeničko-dobojskog kantona su: „ARCELOR MITTAL ZENICA“, „NATRON HAYAT“, „PREVENT BH“, „MANN+HUMMEL BA“. Najveći uvoznici u Zeničko-dobojskom kantonu su „ARCELOR MITTAL ZENICA“, „PREVENT BH“ i „HIFA-OIL“.

U narednoj tabeli dat je pregled izvoza i uvoza Kantona prema području djelatnosti:

Tabela 7: Izvoz i uvoz po područjima djelatnosti

	IZVOZ I UVOZ PO PODRUČJIMA KLASIFIKACIJE DJELATNOSTI /U 000. KM/					
	IZVOZ			UVOZ		
	I-XII 2015 /KM/	I-XII 2016 /KM/	<u>2016</u> 2015	I-XII 2015 /KM/	I-XII 2016 /KM/	<u>2016</u> 2015
UKUPNO	1.629.457	1.582.287	97,1	1.615.032	1.648.457	102,1
A- Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	2.797	2.765	98,9	49.641	48.950	98,6
B- Vađenje rude i kamena	276	625	226,6	156.910	122.006	77,8
C- Prerađivačka industrija	1.608.064	1.564.882	97,3	1.404.489	1.472.481	104,8
D- Proizvodnja i snabdijevanje elektr. energijom, gasom/plinom, parom i klimatizacija	-	-	-	-	-	-
Ostalo	18.321	14.014	76,5	3.988	5.020	125,9

Izvor podataka: Uprava za indirektno oporezivanje BiH posredovanjem Agencije z statistiku BiH

Iz prethodne tabele je evidentno da je dominantan izvoz i uvoz ostvarila prerađivačka industrija. Međutim, evidentan je nepovoljan trend izvoza u odnosu na uvoz.

U narednoj tabeli dat je pregled izvoza i uvoza Kantona prema namjeni proizvoda:

Tabela 8. Izvoz i uvoz prema međunarodnoj klasifikaciji ekonomske namjene proizvoda

	IZVOZ I UVOZ PREMA MEĐUNARODNOJ KLASIFIKACIJI EKONOMSKE NAMJENE PROIZVODA /U 000 KM/					
	IZVOZ			UVOZ		
	I-XII 2015	I-XII 2016	<u>2016</u> 2015	I-XII 2015	I-XII 2016	<u>2016</u> 2015
UKUPNO	1.629.457	1.582.287	97,1	1.615.032	1.648.457	102,1
Hrana i pića	48.647	36.330	74,7	133.051	130.343	98,0
Industrijski materijali	1.059.082	1.004.557	94,9	800.005	791.397	98,9
Goriva i maziva	1.926	2.206	114,5	180.769	179.165	99,1
Kapitalni proizvodi (osim transportnih sredstava), dijelovi i pribor	121.145	131.161	108,3	143.680	169.498	118,0
Transportna sredstva, njihovi dijelovi i pribor	115.409	98.081	85,0	133.402	129.950	97,4
Proizvodi za široku potrošnju	283.248	309.898	109,4	223.265	245.257	109,8
Proizvodi drugdje nspomenuti	-	54	-	860	2.847	330,7

Izvor podataka: Uprava za indirektno oporezivanje BiH posredovanjem Agencije z statistiku BiH

Iz prethodne tabele je evidentno da je dominantan izvoz i uvoz ostvaren prometom industrijskih materijala, s tim što je uočljiv nepovoljan trend rasta uvoza u odnosu na izvoz, bez obzira na izuzetno povoljnu pokrivenost uvoza izvozom.

1.4. Zaposlenost i plaće

U Tabeli 9. dati su podaci o prosječnom broju zaposlenih i prosječnim neto plaćama po područjima i odjeljcima Standardne klasifikacije djelatnosti. Kao što se vidi iz tabele u 2016. godini u Kantonu je bilo zaposleno prosječno 72.106 lica, što je za 1,44 više u odnosu na prosjek u 2015. godinu. U ukupnom prosječnom broju zaposlenih u Federaciji BiH (457.974) u 2016.godini, Kanton učestvuje sa 15,74 %.

Bitno je napomenuti da je kod posmatranja podataka o broju zaposlenih i prosječnoj neto plaći potrebno obratiti pažnju na godišnje prosjeke, što predstavlja realnije stanje. Ovim se smanjuje mogućnost greške, pa čak i manipulacije, pogotovo u kombinaciji sa brojem nezaposlenih.

Najveća prosječna zaposlenost u Kantonu u 2016. godini je bila u području Prerađivačke industrije (22.822) i čini 31,6 % ukupno prosječno zaposlenih i veća je za 1,44 % u odnosu na 2015. godinu.

U istoj tabeli dati su podaci o prosječnim neto plaćama. Prosječna neto plaća za 2016. godinu u Kantonu je bila 730,00 KM i veća je za 1,67 % u odnosu na prosjek u 2015. godini.

U odnosu na prosječnu neto plaću u Federaciji BiH (861,00 KM) u 2016. godini, prosječna neto plaća u Kantonu je manja za 17,94 %, uz povećanje razlike. Najveća prosječna neto plaća u Kantonu je evidentirana u području D- Proizvodnja i snabdijevanje el.energijom, plinom, parom i klimatizacija – 1.448,00 KM, J- Informacije i komunikacije -1.199,00 KM, O- Javna uprava i odbrana – obavezno socijalno osiguranje - 1.084,00 KM, dok je najniža u području I - Djelatnost pružanja smještaja, pripreme i usluživanja hrane – 440,00 KM.

Tabela 9. Zaposlenost i plaće po područjima i odjeljcima Standardne klasifikacije djelatnosti

	Broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	Q 2014.	Q 2015.	Q 2016.	Index Q 2016. / Q 2015.	Q 2014.	Q 2015.	Q 2016.	Index Q 2016. / Q 2015.
UKUPNO	69.668	71.079	72.106	101,44	725	718	730	101,67
A- Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	1.509	1.572	1.697	107,95	799	796	791	99,37
B- Vađenje ruda i kamena	4.878	4.763	4.635	97,31	1.023	1.011	999	98,81
C- Prerađivačka industrija	21.345	22.411	22.822	101,83	550	542	564	104,06
D- Proizvodnja i snabdijevanje el.energijom, plinom, parom i klimatizacija	1.764	1.666	1.634	98,08	1.422	1.433	1.448	101,05

	Broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	Q 2014.	Q 2015.	Q 2016.	Index Q 2016. / Q 2015.	Q 2014.	Q 2015.	Q 2016.	Index Q 2016. / Q 2015.
E- Snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1.153	1.194	1.151	96,40	745	752	774	102,93
F- Građevinarstvo	3.124	3.150	3.128	99,30	451	462	470	101,73
G- Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla	9.124	9.628	10.264	131,12	498	503	520	103,38
H- Prijevoz i skladištenje	3.629	3.720	3.675	98,79	712	705	702	99,57
I- Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	2.888	2.783	2.917	104,81	437	434	440	101,38
J- Informacije i komunikacije	787	764	670	99,41	1.213	1.200	1.199	99,92
K- Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	911	880	874	99,32	1.036	1.081	1.152	106,57
L - Poslovanje nekretninama	116	145	140	96,55	716	808	781	96,66
M- Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.409	1372	1.534	111,81	698	675	744	110,22
N- Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	465	704	718	101,99	645	706	728	103,12
O- Javna uprava odbrana/obrana; obavezno/obvezno socijalno osiguranje	4.432	4.410	4.351	98,66	1.060	1.072	1.084	101,12
P- Obrazovanje	6.464	6.660	6.606	99,19	693	690	691	100,14
Q- Djelatnosti zdravstvene zaštite	4.238	4.285	4.251	99,21	998	1.010	1.026	101,58
R- Umjetnost, zabava i rekreacija	366	366	418	114,20	663	640	641	100,16
S- Ostale uslužne djelatnosti	643	606	621	102,47	663	702	702	100,00
00...Neraspoređeno po djelatnostima KD	-	-	-	-	-	-	-	-

Izvor podataka: Statistički podaci o pririvrednim/gospodarskim i drugim kretanjima Federacije Bosne i Hercegovine po kantonim – Federalni zavod za statistiku – Sarajevo

U Tabeli 10. prikazani su podaci prosječnog broja zaposlenih i prosječnih neto plaća po općinama.

Indeks prosječnog broja zaposlenih za 2016. godinu u odnosu na prosječnu zaposlenost u 2015. godini ima pozitivan trend u 8 općina.

Iz iste tabele evidentno je da su indeksi prosječne neto plaće za 2016. godinu u odnosu na prosjek u 2015. godini u porastu u 9 općina.

Tabela 10. Zaposlenost i prosječne neto plaće po općinama

	Broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	Q 2014.	Q 2015.	Q 2016.	Index Q 2016. / Q 2015.	Q 2014.	Q 2015.	Q 2016.	Index Q 2016. / Q 2015.
UKUPNO	69.668	71.079	72.106	101,44	725	718	730	101,67
KAKANj	6.768	6.729	6.593	97,98	980	977	969	99,18
GRAD ZENICA	24.694	24.338	24.502	100,67	834	837	845	100,96
BREZA	2.934	2.918	2.913	99,83	845	836	833	99,64
VAREŠ	1.320	1.175	1.266	107,74	687	690	702	101,74
MAGLAJ	3.621	4.026	4.043	100,42	651	639	645	100,94
DOBOJ-JUG	959	1.000	1.062	106,20	539	561	615	109,63
USORA	723	759	957	126,09	730	732	726	99,18
OLOVO	1.771	1.916	2.124	110,85	602	592	613	103,55
TEŠANj	10.078	10.654	11.274	105,82	571	559	571	102,15
ŽEPČE	4.577	5.528	4.985	90,18	559	534	545	102,06
VISOKO	8.581	8.433	8.400	99,61	532	547	593	108,41
ZAVIDOVIĆI	3.642	3.768	3.987	105,81	630	633	655	103,47

Izvor podataka: Statistički podaci o privrednim/gospodarskim i drugim kretanjima Federacije Bosne i Hercegovine po kantonima – Federalni zavod za statistiku – Sarajevo

Prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje, odnosno JU „Služba za zapošljavanje Zeničko – dobojskog kantona“ tokom 2016. godine sa evidencije nezaposlenih zaposleno je 17.615 lica, što je za 11,98 % više u odnosu na 2015. godinu (15.730).

1.5. Nezaposlenost

U decembru 2016. godine u Kantonu je evidentirano ukupno 66.202 lica koja traže zaposlenje (prijavljenih u Službi za zapošljavanje), što je za 3.321 manje u odnosu na isti period 2015. godine. Komparativni podaci po općinama za 2016. godinu dati su u Tabeli 11.

Ovaj podatak predstavlja nerealnu sliku stanja broja nezaposlenih lica zbog niza faktora. Stoga je realnije koristiti podatak prosječne godišnje vrijednosti broja nezaposlenih lica na evidenciji Službe za zapošljavanje zbog stalnih promjena koje su uzrokovane većim brojem faktora, kao što je intenzitet radova u pojedinim područjima djelatnosti - sezonska potreba za radnom snagom, kraj - početak školske godine i sl..

Imajući u vidu prethodno, izračunat je prosjek nezaposlenosti i zaposlenosti za posljednje četiri godine. Tako je:

- Prosječna nezaposlenost 2011. godine bila - 65.873 lica,
- Prosječna nezaposlenost 2012. godine bila - 68.191 lica,
- Prosječna nezaposlenost 2013. godine bila - 70.215 lica,
- Prosječna nezaposlenost 2014. godine bila - 70.462 lica,
- Prosječna nezaposlenost 2015. godine bila - 69.779 lica i
- **Prosječna nezaposlenost 2016. godine bila - 67.593 lica.**

Dakle, prosječan broj nezaposlenih u 2016. u odnosu na 2015. godinu manji je za 2.186 lica, odnosno za 3,23 %.

Udio Kantona u prosječnom broju nezaposlenih FBiH (377.854), u 2016. godini je 17,88 %.

- Prosječna zaposlenost 2011. godine bila – 70.926 lica,
- Prosječna zaposlenost 2012. godine bila – 68.649 lica,
- Prosječna zaposlenost 2013. godine bila – 68.554 lica,
- Prosječna zaposlenost 2014. godine bila – 69.663 lica,
- Prosječna zaposlenost 2015. godine bila – 71.083 lica i
- **Prosječna zaposlenost 2016. godine bila – 72.503 lica.**

Dakle, prosječan broj zaposlenih lica u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu je veći za 1.420 lica, odnosno za 1,99 %.

Udio Kantona u prosječnom broju zaposlenih FBiH (458.061), u 2016. godini je 15,5 %.

Tabela 11. Komparativni podaci nezaposlenosti (decembar)

	Broj nezaposlenih				Index	Index	Index
	2013.	2014.	2015.	2016.	<u>2014.</u> 2013.	<u>2015.</u> 2014.	<u>2016.</u> 2015.
1	3	4	5	6	7	8	
BREZA	1.930	1.982	1.957	1.836	102,70	98,84	93,82
DOBOJ-JUG	1.027	1.012	979	852	98,54	87,32	87,03
KAKANJ	6.710	7.018	7.070	6.721	104,60	100,74	95,06
MAGLAJ	5.454	5.141	5.067	4.834	94,26	98,56	95,40
OLOVO	1.932	1.964	1.942	1.727	101,66	98,88	88,93
TEŠANJ	8.160	7.852	7.414	6.995	96,22	94,42	94,35
USORA	1.040	992	920	824	95,38	92,74	89,56
VAREŠ	1.298	1.313	1.312	1.185	101,15	99,92	90,32
VISOKO	7.729	7.823	7.638	7.190	101,21	97,63	93,58
ZAVIDOVIĆI	7.378	7.404	7.390	7.073	100,35	99,81	95,71
GRAD ZENICA	22.885	22.970	22.835	22.003	100,37	99,41	96,36
ŽEPČE	5.235	4.991	5.003	4.962	95,34	100,24	99,18
UKUPNO:	70.778	70.462	69.523	66.202	99,55	98,67	95,22

Podaci prikazani po općinama i po stručnoj spremi dati su u Tabeli 12. Najveći broj nezaposlenih u 2016. godini evidentiran je u Gradu Zenica –22.003, što je 33,24 % od ukupnog broja nezaposlenih u Kantonu.

Posmatramo po stručnoj spremi najveći broj nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih u Kantonu evidentiran je u strukturi KV – 38,19 % i NKV – 28,80 %.

Tabela 12. Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi (decembar 2015. i 2016. g.)

Općine		Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
UKUPNO	2016.	66.202	3.585	322	15.492	149	363	25.282	1.942	19.067
	2015.	69.523	3.687	352	15.968	154	419	27.034	2.082	19.827

Općine		Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
BREZA	2016.	1.836	157	21	685	8	8	562	30	365
	2015.	1.957	158	17	723	11	7	615	30	396
DOBOJ - JUG	2016.	852	27	-	189	3	4	336	16	277
	2015.	978	40	-	198	3	5	409	17	306
KAKANJ	2016.	6.721	486	36	1.456	10	30	2.815	160	1.728
	2015.	7.070	501	39	1.508	9	30	3.038	162	1.783
MAGLAJ	2016.	4.834	164	12	743	-	17	1.734	155	2.009
	2015.	5.064	177	13	789	-	22	1.782	163	2.118
OLOVO	2016.	1.727	91	4	550	-	1	479	8	594
	2015.	1.942	105	8	614	-	2	552	9	652
TEŠANJ	2016.	6.995	302	24	1.267	7	43	2.776	289	2.287
	2015.	7.414	289	27	1.319	10	55	2.962	312	2.440
USORA	2016.	824	16	3	147	-	7	367	16	268
	2015.	920	17	3	167	-	9	421	18	285
VAREŠ	2016.	1.185	68	5	326	9	5	402	26	344
	2015.	1.312	80	5	380	9	5	444	27	362
VISOKO	2016.	7.190	453	45	1.609	-	19	2.943	47	2.074
	2015.	7.638	476	46	1.737	-	20	3.185	51	2.126
ZAVIDOVIĆI	2016.	7.073	320	19	1.777	-	17	2.751	149	2.040
	2015.	7.390	324	23	1.849	-	21	2.944	168	2.061
GRAD ZENICA	2016.	22.003	1.342	136	5.649	112	191	8.163	780	5.630
	2015.	22.835	1.378	155	5.658	112	222	8.715	828	5.767
ŽEPČE	2016.	4.962	159	17	1.094	-	21	1.954	266	1.451
	2015.	5.003	145	16	1.026	-	21	1.967	297	1.531

Izvor podataka: Statistički podaci o privrednim/gospodarskim i drugim kretanjima Federacije Bosne i Hercegovine po kantonima – Federalni zavod za statistiku - Sarajevo

1.6. Registracija, stečaj i likvidacija

Jedan od indikatora stanja u privredi su podaci o registraciji, likvidaciji i stečaju privrednih subjekata kod Općinskog suda Zenica.

Prema podacima Općinskog suda u Zenici u 2016. Godini podneseno je 1301 zahtjev za registraciju, a upisano je 30 novih privrednih subjekata. U istom periodu ovaj Sud je primio ukupno 121 prijedloga za pokretanje likvidacionog postupka, a ukupno je riješeno 157 predmeta (računajući i odluke o povlačenju prijedloga za pokretanje postupka likvidacije, provođenje likvidacionog postupka u stečaju i sl., a ne samo odluke o likvidaciji konkretnog subjekta).

Pored toga Općinski sud Zenica u 2016. godini primio je ukupno 138 prijedlog za otvaranje stečajnih postupaka. Istovremeno je u postupku riješio 103 predmeta stečaja.

Komparativni podaci za 2014., 2015. i 2016. godinu, prema Izvještaju o radu Općinskog suda Zenica, dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 13. Registracija, stečaj i likvidacija privrednih subjekata

VRSTA PREDMETA	2014. godina		2015. godina		2016. godina	
	Primljeno	Riješeno	Primljeno	Riješeno	Primljeno	Riješeno
STEČAJ	97	98	121	105	138	103
LIKVIDACIJA	135	193	122	198	121	157
REGISTRACIJA	1.387	1.388	218	218	1301	30

Izvor : Općinski sud Zenica

2. STANJE U PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI

Bez obzira na još uvijek prisutne probleme koji su produkt recesije prerađivačka industrija Zeničko-dobojskog kantona bilježi pozitivne rezultate.

Tako je nastavljen pozitivan trend izvoza, koji predstavlja najbitniju karakteristiku prerađivačke industrije u Zeničko-dobojskom kantonu. Udio izvoza prerađivačke industrije Zeničko-dobojskog kantona u ukupnom izvozu Zeničko-dobojskog kantona dosegao je nivo od 98,90 %.

Ostali parametri ovog područja djelatnosti za 2016. u odnosu na 2015. godinu su sljedeći:

- Index fizičkog obima industrijske proizvodnje 96,3 %,
- Broj zaposlenih je prosječno u 2016. godini bio 22.822,
- Prosječna neto plaća za 2016. godine je bila 564,00 KM,
- Prosječna bruto plaća za 2016. godinu je bila 841,00 KM,
- Izvoz je u 2016. godini bio 1.564.882,00 KM, manji je u odnosu na 2015. godinu za 2,7 %,
- Uvoz je bio u 2016. godini 1.472.481,00 KM, veći je u odnosu na 2015. godinu za 4,8 %.

U cilju potpunijeg uvida u stanje Prerađivačke industrije u Zeničko-dobojskom kantonu, Ministarstvo za privredu je uputilo upitnike na adrese 130 značajnih privrednih društava iz područja ove djelatnosti.

Posmatrano po potpodručjima grupiranim prema vrsti sirovina i proizvoda može se konstatirati sljedeće stanje u pojedinim djelatnostima:

2.1. Proizvodnja i prerada metala

Prema dobivenim podacima privrednih subjekata iz ove grupe, evidentna je prisutnost i utjecaj mnogih problema na tržištu. Međutim, zbog postojanja značajnih kapaciteta, sektor metalne industrije je ostao glavni nosilac privrednog razvoja Kantona, te ostvaruje značajne rezultate.

U Tabeli 14. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz oblasti proizvodnje i prerade metala

PODACI O STANJU I POSLOVANJU PRIVREDNIH DRUŠTAVA

Tabela 14. Privredna društva djelatnosti: Proizvodnja i prerada metala

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	Godina index(%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIV REDNIH DRUŠTAV A							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index (5/4)	Kapital (000 KM)	Potraživanja (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposlenost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Drž.	Priv.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
“INSTALL TECH” d.o.o. ZENICA	Postavljanje instalacija za vodu, plin i grijanje	2016.	383.596	377.004	6.592	0,98	2.000	-	30.584	-	-	-	-	100
		2015.	328.308	343.931	15.623	1,04	2.000	-	35.944	-	-	-	-	100
		'16./'15.	1,16	1,09	0,42	-	1,0	-	0,85	-	-	-	-	1,0
“TEVE VARNOST ELEKTRONIKA“ d.o.o. VISOKO	Trgovina i servis rudarske opreme/robe	2016.	2.563.882	2.393.014	170.868	0,93	179.963	1.039.990	835.963	-	-	-	-	100
		2015.	2.433.902	2.377.218	56.684	0,97	111.782	796.940	705.451	-	-	-	-	100
		'16./'15.	1,05	1,0	3,01	-	1,60	1,30	1,18	-	-	-	-	1,0
“MAN+HUMMEL BA” d.d. TEŠANJ	Proizvodnja ostalih dijelova za mot. vozila	2016.	58.238.442	53.306.287	4.932.155	0,91	44.760.182	17.193.964	10.863.167	520	7	93	-	100
		2015.	58.420.937	53.905.812	4.515.125	0,92	40.372.585	11.316.269	9.334.774	510	6	94	-	100
		'16./'15.	0,99	0,98	1,09	-	1,10	1,51	1,16	1,01	1,16	0,98	-	1,0
“RM-LH“ d.o.o. ZENICA	Instaliranje industrijskih mašina i opreme	2016.	2.408.044	2.399.422	8.622	0,99	10.000	1.730.913	1.495.741	134	5	95	-	100
		2015.	4.108.535	2.229.302	-	0,54	10.000	1.503.526	1.518.471	140	5	95	-	100
		'16./'15.	0,58	1,07	-	-	1,0	1,15	0,98	0,95	1,0	1,0	-	1,0
“R-PRODUKT” d.o.o. VISOKO	Proizvodnja hidrauličnih pogonskih uređaja	2016.	2.258.768	2.255.163	3.605	0,99	1.698.082	233.671	313.617	6	100	-	-	100
		2015.	2.316.731	2.313.786	2.945	0,99	1.743.368	338.550	337.776	6	100	-	-	100
		'16./'15.	0,97	0,97	1,22	-	0,97	0,69	0,92	1,0	1,0	-	-	1,0
“PREVENT FAD“ d.d. TEŠANJ	Proizvodnj kočionih sistema	2016.	61.478.179	55.855.097	5.044.185	0,90	32.477.093	33.865.426	15.673.864	228	-	100	-	100
		2015.	74.308.692	69.607.860	4.700.832	0,93	27.432.908	6.878.800	6.255.449	283	-	100	-	100
		'16./'15.	0,82	0,80	1,07	-	1,18	4,92	2,50	0,80	-	1,0	-	1,0
“ŽELJEZARA ZENICA“ d.o.o. ZENICA	Trg. na veliko želj. robom, instalacij. mat. i opremom	2016.	9.516.687	13.680.136	-4.163.449	1,43	32.119.798	51.135.597	70.149.767	413	100	-	100	-
		2015.	6.935.960	11.702.299	-4.766.339	1,68	36.283.247	51.094.151	70.348.640	567	100	-	100	-
		'16./'15.	1,37	1,16	0,87	-	0,88	1,0	0,99	0,72	1,0	-	1,0	-

“TRD” d.d. VAREŠ	Proizvodnja mašinskih elemenata	2016.	1.752.582	2.654.729	-967.414	1,51	14.323.449	1.197.124	9.024.827	92	100	-	-	100
		2015.	1.473.272	2.966.009	-3.401.897	2,01	16.582.810	3.421.967	10.620.004	113	90	10	-	100
		'16./'15.	1,18	0,89	0,28	-	0,86	0,34	0,84	0,81	1,11	-	-	1,0
“THERMO TECHNOLOGY INTERNATIONAL“ d.o.o. ZAVIDOVIĆI	Proizvodnja ostalih got. proiz. od metala	2016.	5.508.043	4.856.701	651.342	0,88	4.603.276	821.481	1.949.537	61	-	100	-	100
		2015.	4.750.440	4.117.900	632.540	0,86	4.033.971	742.573	1.581.004	60	-	100	-	100
		'16./'15.	1,15	1,17	1,02	-	1,14	1,10	1,23	1,01	-	1,0	-	1,0

Prema anketi (2016./2015.) evidentni su sljedeći trendovi u poslovnom rezultatu privrednih subjekata iz ove grupe djelatnosti:

- 56 % je iskazalo rast ukupnog prihoda, a 44 % smanjenje;
- 56 % je iskazalo rast ukupnog rashoda, a 44 % smanjenje;
- 88 % je iskazalo pozitivan poslovni rezultat, a 12 % je iskazalo negativan poslovni rezultat;
- 67 % je iskazalo povećanje i stagnaciju kapitala, a 33 % je iskazalo smanjenje kapitala;
- 75 % je iskazalo povećanje potraživanja, a 25 % je iskazalo smanjenje potraživanja;
- 44 % je iskazalo povećanje ukupnih obaveza, a 56 % je iskazalo smanjenje ukupnih obaveza;
- 43 % je iskazalo povećanje i stagnaciju broja zaposlenih, a 57 % je iskazalo smanjenje.

Kada je riječ o perspektivama razvoja anketirani privredni subjekti ističu da su prioriteti vezani za saniranje dubioza, prije svega na obaveze prema bankama i fondovima, te zbrinjavanje viška uposlenih. Pored toga, neki privredni subjekti ističu namjeru uvođenja novih tehnologija i osvajanje novih tržišta.

Kod identificiranja problema fokus anketiranih privrednih subjekata je na rješavanju problema invalida, kreditnim zaduženjima, nelikvidnosti, privrednom zakonodavstvu, parafiskalnim nametima, poticajima, i sl.

Posebno su apostrofirani sljedeći problemi koji opterećuju privredne subjekte:

- komplicirana administrativna procedura,
- velika kreditna zaduženost iz prethodnog razdoblja
- odliv stručne radne snage,
- nedovoljno poticaja za privredu, posebno za zapošljavanje,
- nedovoljna uposlenost proizvodnih kapaciteta
- veliki broj invalida rada,
- visoke stope poreza i doprinosa,
- nedovoljna efikasnost sudskog i zdravstvenog sistema
- neredovno izmirenje dugovanja od strane poslovnih partnera za izvršene usluge te
- manjak konkretnih i kvalitetnih informacija od relevantnih institucija.

2.2. Proizvodnja i prerada celuloze, papira i drveta

Očigledno je da privredni subjekti iz potpodručja proizvodnje celuloze, papira i drveta imaju izuzetno povoljan odnos izvoza i uvoza.

U Tabeli 15. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava djelatnosti proizvodnje celuloze, papira, prerade drveta i proizvodnja proizvoda od drveta

PODACI O STANJU I POSLOVANJU PRIVREDNIH DRUŠTAVA

Tabela 15. Privredna društva djelatnosti: Proizvodnja celuloze, papira, djelatnosti prerade drveta i ostalo

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	Godina index(%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAVA							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index (5/4)	Kapital (000 KM)	Potraživanja (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposlenost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Drž.	Priv.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
“UNIMER” d.o.o. OLOVO	Proizvodnja rezane građe	2016.	177.140	166.825	10.315	0,94	193.753	123.745	121.745	4	100	-	-	100
		2015.	242.361	224.853	17.508	0,92	193.753	119.635	18.938	3	90	10	-	100
		'16./'15.	0,73	0,74	0,58	-	1,0	1,03	6,42	1,33	1,11	-	-	1,0
“ALU WOOD INŽINJERING“ d.o.o. MAGLAJ	Građ. i proizvodnja stolarije	2016.	3.534.278	3.476.511	57.767	0,98	302.049	954.093	981.344	42	98	2	-	100
		2015.	2.196.757	2.120.109	76.648	0,96	253.094	1.506.168	1.541.283	42	98	2	-	100
		'16./'15.	1,60	1,63	0,75	-	1,19	0,63	0,63	1,0	1,0	1,0	-	1,0
“NORD-ENT” d.o.o. TEŠANJ	Trg. na veliko namještajem tepisima i opr. za rasvjetu	2016.	845.745	804.976	40.769	0,95	631.553	95.382	83.425	2	100	-	-	100
		2015.	1.848.500	1.606.463	242.037	0,86	631.553	276.009	144.280	31	-	-	-	100
		'16./'15.	0,45	0,50	0,16	-	1,0	0,34	0,57	0,06	-	-	-	1,0
“SECOM“ d.o.o. VISOKO	Proiz. bukovih ploča i namještaja	2016.	10.772.750	10.587.742	185.008	0,98	7.254.733	610.229	189.229	148	10	90	-	100
		2015.	9.662.558	8.599.271	1.063.287	0,88	7.407.975	395.259	306.089	130	10	90	-	100
		'16./'15.	1,11	1,23	0,17	-	0,97	1,54	0,61	1,13	1,0	1,0	-	1,0
“FANTASY UNIKAT” d.o.o. ZENICA	Proizvodnja ostalog namještaja	2016.	1.022.326	928.067	94.259	0,90	310.344	224.967	731.695	47	84	16	-	100
		2015.	1.200.456	1.144.706	55.750	0,95	225.399	190.428	643.879	44	96	4	-	100
		'16./'15.	0,85	0,81	1,69	-	1,37	1,18	1,13	1,06	0,87	4,0	-	1,0
“NANSI“ d.o.o. ŽEPČE	Proizvodnja ostalog namještaja	2016.	3.407.688	3.349.215	30.306	0,98	1.599.284	38.605	212.592	73	9	88	-	100
		2015.	3.520.592	3.471.234	40.971	0,98	1568.977	47.817	185.673	70	11	87	-	100
		'16./'15.	0,96	0,96	0,73	-	1,01	0,80	1,14	1,04	0,81	1,01	-	1,0
“NATRON-HAYAT“ d.o.o. MAGLAJ	Proiz. cel. papira i pap. proizvoda	2016.	92.440.756	115.409.977	-22.969.221	0,91	152.476.510	7.773.020	55.942.172	864	19,56	80,44	1,77	98,23
		2015.	126.262.080	123.214.445	3.047.635	1,33	175.445.731	20.258.968	51.288.816	905	15,52	84,48	1,77	98,23
		'16./'15.	0,73	0,93	7,53	-	0,86	0,38	1,09	0,95	1,26	0,95	1,0	1,0
“NATRON” d.d. MAGLAJ		2016.	241.844	461.085	-219.241	1,90	6.357.860	18.381	3.082.731	-	-	-	67	33
		2015.	464.666	424.601	40.065	0,91	6.357.860	16.405	3.169.500	-	-	-	67	33
		'16./'15.	0,52	1,08	5,47	-	1,0	1,12	0,97	-	-	-	1,0	1,0

“BUDO EXPORT“ d.o.o ŽEPČE	Proiz. i promet drvnih sortimenata	2016.	9.082.177	7.871.878	1.210.299	0,86	3.119.627	532.155	3.300.430	102	18,34	81,66	-	100
		2015.	7.332.850	6.418.994	913.856	0,87	3.010.566	547.184	2.911.104	62	22,11	77,89	-	100
		'16./'15.	1,23	1,22	1,32	-	1,03	0,97	1,13	1,64	0,82	1,04	-	1,0

Prema dobivenim podacima privrednih subjekata iz ove grupe evidentan je značajan rast potražnje, ali uz druge izražene probleme.

U ovim potpodručjima evidentni su veliki i slobodni proizvodni kapaciteti konvencionalnog tehnološkog nivoa. Ova činjenica upućuje na veliki potencijal, posebno na bazi domaćeg resursa.

Prema anketi (2016/2015) evidentni su sljedeći trendovi u poslovnom rezultatu privrednih subjekata iz ove grupe djelatnosti:

- 33 % je iskazalo rast ukupnog prihoda, a 67 % je iskazalo pad ukupnog prihoda;
- 44 % je iskazalo rast ukupnog rashoda, a 56 % je iskazalo pad ukupnog rashoda;
- 22 % je iskazalo pozitivan poslovni rezultat, a 78 % je iskazalo negativan poslovni rezultat;
- 78 % je iskazalo povećanje i stagnaciju kapitala, a 22 % je iskazalo smanjenje vrijednosti kapitala;
- 44 % je iskazalo povećanje potraživanja, a 56 % je iskazalo smanjenje visine potraživanja;
- 56 % je iskazalo povećanje ukupnih obaveza, a 44 % je iskazalo smanjenje;
- 75 % je iskazalo povećanje i stagnaciju broja zaposlenih, a 25 % je iskazalo smanjenje.

Značajno je istaći da je ova grupa prerađivačkih djelatnosti iskazala izvoznju orijentaciju u procentu od oko 90 %. Ovaj trend prati uvođenje novih tehnologija, što stvara bolju konkurentsku poziciju na inotrižistu.

Razvojni planovi ovih privrednih subjekata su iskazani u povećanju proizvodnih kapaciteta, novim proizvodima i tehnologijama.

Kod identifikacije problema anketirani su istakli potrebu smanjenja cijene kapitala, stimulacije izvoza, smanjenja sive ekonomije i sl.

Posebno su apostrofirani sljedeći problemi koji opterećuju privredne subjekte:

- neizvjesnost u opskrbi sirovinama i porast njihovih cijena,
- postojanje nelojalne konkurencije,
- nedovoljne poticajne mjere, posebno za izvoznike,
- visoka fiskalna i parafiskalna opterećenja,
- nedovoljan intenzitet pošumljavanja,
- nedostatak starog papira,
- nepostojanje Zakona o šumama FBiH, te
- visoke kamate na kredite
- preopterećenost kreditnim obvezama iz ranijih razdoblja te
- problem certifikacije šumarstva.

2.3. Proizvodnja građevinskih materijala

U Tabeli 16. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz oblasti proizvodnje građevinskog materijala

PODACI O STANJU I POSLOVANJU PRIVREDNIH DRUŠTAVA

Tabela 16. Privredna društva djelatnosti: Proizvodnja građevinskog materijala

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	Godina index(%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIV REDNIH DRUŠTAV A							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index (5/4)	Kapital (000 KM)	Potraživanja (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposlenost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Dr ž.	Priv.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
“IGM” d.o.o. ZENICA	Proizvodnja ciglarskih proizvoda	2016.	28.003.364	27.429.413	573.951	0,97	21.732.297	4.385.883	3.481.372	222	90	10	-	100
		2015.	26.671.595	26.138.112	533.483	0,97	21.470.005	5.404.493	3.225.942	230	85	15	-	100
		'16./'15.	1,04	1,04	1,07	-	1,01	0,81	1,07	0,96	1,05	0,66	-	1,0
GTPD “POROBIĆ“ d.o.o ZAVIDOVIĆI	Niskogradnja	2016.	4.913.471	4.601.803	311.668	0,93	258.855	879.640	1.446.864	40	100	-	-	100
		2015.	3.985.817	3.682.723	303.094	0,92	258.855	777.924	1.171.265	37	100	-	-	100
		'16./'15.	1,23	1,24	1,02	-	1,0	1,13	1,23	1,08	1,0	-	-	1,0
TVORNICA CEMENTA KAKANJ d.d. KAKANJ	Proizvodnja cementa	2016.	66.357.022	48.581.077	17.683.307	0,73	148.987.171	6.869.084	9.109.652	208	84,93	15,07	-	100
		2015.	63.164.247	49.266.943	13.750.976	0,77	145.054.840	8.312.138	10.117.724	213	83,44	16,56	-	100
		'16./'15.	1,05	0,98	1,28	-	1,02	0,82	0,90	0,97	1,01	0,91	-	1,0

Privredni subjekti iz ovog potpodručja su u proteklom periodu bili u znatnoj mjeri u problemima zbog smanjene potražnje i izostanka investicija. Međutim projekti, kao što su izgradnja autoputa na koridoru V c i stanogradnja, u znatnoj mjeri su relaksirali njihovu situaciju. Anketirani su u potpunosti orijentirani na domaće tržište.

Prema anketi 2016/2015. evidentni su sljedeći trendovi u poslovnom rezultatu privrednih subjekata iz ove grupe djelatnosti:

- 100 % je iskazalo rast ukupnog prihoda;
- 67 % je iskazalo rast ukupnog rashoda, a 23 % pad;
- 100 % je iskazalo pozitivan poslovni rezultat s trendom povećanja;
- 100 % je iskazalo rast i stagnaciju kapitala;
- 67 % je iskazalo povećanje potraživanja, a 23 % pad;
- 67 % je iskazalo rast ukupnih obaveza, a 23 % pad;
- 23 % je iskazalo povećanje broja zaposlenih, a 23 % smanjenje.

Perspektive razvoja privredni subjekti iz ove grupe djelatnosti vide u osvajanju novih proizvoda, otvaranju novih tržišta u BiH,

Kod identifikacije problema u ovim djelatnostima anketirani su istakli sporost administracije pri realizaciji investicija, nedefinirana nadležnost između Federacije Bosne i Hercegovine i kantona, nelojalna konkurencija i sl.

Posebno su apostrofirani sljedeći problemi koji opterećuju privredne subjekte:

- dugotrajna i složena procedura registracije poslovnih jedinica,
- sporo dobivanje dozvola u oblasti građenja,
- siva ekonomija i nelojalna konkurencija,
- nedovoljna prisutnost inspektora na gradilištima,
- rast poreza i doprinosa, te parafiskalnih nameta, te
- nezaštićenost domaćeg tržišta, proizvođača i kupaca u odnosu na uvoz,

2.4. Proizvodnja proizvoda od tekstila i kože

U Tabeli 17. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz oblasti proizvodnje proizvoda od tekstila i kože

PODACI O STANJU I POSLOVANJU PRIVREDNIH DRUŠTAVA

Tabela 17. Privredna društva djelatnosti: Proizvodnja proizvoda od tekstila i kože

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	Godina index(%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAVA							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index (5/4)	Kapital (000 KM)	Potraživanja (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposlenost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Dr ž.	Priv.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
“ALMA RAS” d.o.o. OLOVO	Proizvodnja, promet i usluge	2016.	21.437.539	19.876.987	1.560.552	0,92	3.940.100	2.364.887	3.541.083	923	30	70	-	100
		2015.	20.359.345	18.607.850	1.751.495	0,91	3.447.377	1.987.352	1.468.675	862	30	70	-	100
		'16./'15.	1,05	1,06	0,89	-	1,14	1,18	2,41	1,07	1,0	1,0	-	1,0
“BONTEX“ d.o.o. MAGLAJ	Proiz. ostalih odjevnih predmeta	2016.	3.231.838	3.081.746	150.092	0,95	542.791	254.554	1.693.239	228	4	96	-	100
		2015.	2.920.421	2.980.451	60.030	1,02	401.705	277.072	1.949.433	234	-	100	-	100
		'16./'15.	1,10	1,03	2,50	-	1,35	0,91	0,86	0,97	-	0,96	-	1,0
“TREND TEX” d.o.o. DOBOJ JUG	Proizvodnja ostale odjeće	2016.	6.888.079	7.253.526	-365.446	1,05	248.570	551.947	1.146.591	117	2	98	-	100
		2015.	4.665.654	4.555.397	110.256	0,97	248.570	452.755	1.097.787	97	1	99	-	100
		'16./'15.	1,47	1,59	3,31	-	1,0	1,21	1,04	1,20	2,0	0,98	-	1,0
“KOTEKS“ d.o.o. TEŠANJ	Proiz. odjeće i obuće, otkup, prer. kože, transport	2016.	19.540.903	19.359.695	181.208	0,99	2.112.032	3.302.675	10.987.760	207	22,84	77,16	-	100
		2015.	14.342.943	14.326.367	16.576	0,99	2.112.032	2.209.559	10.184.086	221	31	69	-	100
		'16./'15.	1,36	1,35	10,93	-	1,0	1,49	1,07	0,93	0,73	1,11	-	1,0
“ANTESIL” d.o.o. VISOKO	Serijska proizvodnja obuće	2016.	6.325.946	5.711.943	614.003	0,90	10.000	5.109.455	460.375	326	0,54	99,46	-	100
		2015.	6.413.494	5.158.777	1.254.717	0,80	10.000	3.739.533	407.283	248	1,54	98,46	-	100
		'16./'15.	0,98	1,10	0,48	-	1,0	1,36	1,13	1,31	0,35	1,01	-	1,0
“ALPINA BROMY“ d.o.o. TEŠANJ	Proizvodnja obuće	2016.	8.016.743	7.862.887	153.856	0,98	719.636	1.549.820	5.173.142	360	11	89	-	100
		2015.	9.446.785	8.857.662	589.123	0,93	599.123	1.423.748	5.255.658	330	13	87	-	100
		'16./'15.	0,84	0,88	0,26	-	1,20	1,08	0,98	1,09	0,84	1,02	-	1,0

Privredni subjekti iz ovog potpodručja djelatnosti su uglavnom orijentirani na „lohn” poslove i dorade za stranog naručioca kroz koje se realiziraju ograničeni finansijski efekti.

Duga tradicija u ovoj oblasti rezultirala je otvaranjem novih proizvodnih pogona. Posebnu ekspanziju doživjela je proizvodnja automobilskih presvlaka u više privrednih subjekata na području Kantona.

Prema anketi 2016/2015. evidentni su sljedeći trendovi u poslovanju privrednih subjekata iz ove grupe djelatnosti:

- 67 % je iskazalo rast ukupnog prihoda, a 33 % pad;
- 83 % je iskazalo rast ukupnog rashoda, a 17 % pad;
- 33 % je iskazalo pozitivan poslovni rezultat, a 33 % negativan poslovni rezultat;
- 100 % je iskazalo stagnaciju i povećanje kapitala;
- 83 % je iskazalo povećanje potraživanja, a 17 % je iskazalo smanjenje;
- 67 % je iskazalo povećanje ukupnih obveza, a 33 % je iskazalo smanjenje;
- 67 % je iskazalo povećanje broja zaposlenih, a 33 % je iskazalo smanjenje.

Razvojni planovi ovih privrednih subjekata su iskazani u povećanju proizvodnih kapaciteta, novim proizvodima i tehnologijama, te potrebi za stalnom obukom novouposlenih radnika i radnika na novim mašinama.

Kod identifikacije problema privredni subjekti iz ove grupe djelatnosti su istakli problem visokih cijena investiranja, velikog opterećenja usljed destimulativne porezne politike, neadekvatne borbe protiv sive ekonomije, a naročito zbog uvoza, visokih cijena energije i sl.

Posebno su apostrofirani slijedeći problemi koji opterećuju privredne subjekte:

- visoka fiskalna i parafiskalna opterećenja,
- različita zakonska regulativa u entitetima,
- nekvalificirana radna snaga,
- neusuglašenost školskog programa s potrebama tržišta rada,
- dugotrajne administrativne procedure,
- problem naplate potraživanja u zemlji,
- izostanak regresiranja kamata na investicijske kredite izvoznika te
- problemi zbog potrebe zapošljavanja invalida rada, budući da je u ovoj branši zaposleno 80 % žena koje imaju potrebu za čestim bolovanjima i izostancima s posla.

3. ENERGETIKA I RUDARSTVO

Energetska politika Bosne i Hercegovine se usvaja na entitetskom nivou, odnosno, Federalnom nivou i nadležnost je Federacije Bosne i Hercegovine.

Osnovu za izradu ovog dijela Informacije su, kvalitativni i kvantitativni energetske pokazatelji, a predstavljaju sintezu podataka dobivenih od energetskih, industrijskih i drugih subjekata, rudnika uglja, carinskih organa, uvoznika naftnih derivata, te učinjenih analiza i procjena.

Podaci obuhvaćaju osnovne vrste energije i energenata, i to:

- električna energija,
- ugalj,
- naftni derivati i
- prirodni gas.

Na području Zeničko-dobojskog kantona izgrađene su dvije mini hidrocentrane, “Bistričak” kod Zenice - instalisane snage 0,8 MW i “Čardak” kod Zavidovića - instalisane snage - 1,4 MW. Pored toga u elektroenergetskom sistemu su vjetroelektrana SUŠA KOMMERCE doo Visoko - instalisane snage 350 kW, te fotonaponska elektrana IVEX doo Usora - instalisane snage 150 kW.

Jedna od dvije termoelektrane u Federaciji Bosne i Hercegovine instalisana je na području Kantona, u Kaknju, gdje se, pored električne energije, proizvodi i toplotna energija, i tehnološka para. Pored toga, “Natron Hayat” d.o.o. Maglaj vrši proizvodnju električne energije za vlastite potrebe u okviru vlastitih proizvodnih kapaciteta.

U energetskom bilansu Zeničko-dobojskog kantona uvozom su obezbjeđeni prirodni gas i derivati nafte. Derivati nafte isporučuju se rudnicima, termoelektarni, industrijskim postrojenjima i distributerima. Prirodni gas se isporučuje distributeru u Zeničko-dobojskom kantonu, to je “Visokogas” d.d. Visoko, te potrošačima direktno priključenim na gasovod, a na području Zeničko-dobojskog kantona su “Arcelor Mittal” d.d. Zenica, “IGM” d.d. Visoko, Tvornica cementa “Kakanj” d.d. Kakanj “CIMOS” d.d. Zenica i “ŽGP Zenica” d.d. Zenica.

Od deset rudnika uglja (mrki i lignit) u Federaciji Bosne i Hercegovine, tri rudnika mrkog uglja su na području Zeničko-dobojskog kantona, a to su RMU “Kakanj” d.o.o. Kakanj, RMU “Zenica” d.o.o. Zenica i RMU “Breza” d.o.o. Breza. Ugalj se najvećim dijelom transformira u električnu energiju, a pored toga u toplotnu energiju, te za potrebe industrije i široke potrošnje.

Prema statističkim podacima u području djelatnosti D- Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, parom i klimatizacija u Zeničko-dobojskom kantonu je zaposleno, u 2016. godini 1.634 radnika i manje je u odnosu na 2015. godinu za 1,92 %.

Prosječna neto plaća u 2016. godini je dosegla iznos od 1.448 KM i viša je u odnosu na 2015. godinu za 1,05 %.

U ovom području djelatnosti u Zeničko-dobojskom kantonu nije evidentiran izvoz.

Prema statističkim podacima u području djelatnosti B- Vađenje ruda i kamena, u Zeničko-dobojskom kantonu je zaposleno u 2016. godini 4.635 radnika i broj je manji u odnosu na 2015. godinu za 2,7 %.

Prosječna neto plaća u 2016. godini je dosegla iznos od 999 KM i manja je u odnosu na 2015. godinu za 1,2 %.

Privredni subjekti iz ovog područja djelatnosti su u 2016. godini zabilježili rast izvoza, koji je imao vrijednost od 625 miliona KM i veći je u odnosu na 2015. godinu za 126,45 %.

3.1. ELEKTRIČNA ENERGIJA

3.1.1. Pokazatelji za 2016. godinu i plan za 2017. Godinu

U tabelama 18. i 19. dat je pregled planiranih i ostvarenih količina električne energije, odnosno, potrošnja u Kantonu u 2016. godini i plan potreba za 2017. godinu, kao i proizvodnja u termoelektranama ZD TE “Kakanj” d.o.o. Kakanj i “Natron-Hayat” d.o.o. Maglaj;

Tabela 18. Realizacija i plan proizvodnje i potrošnje električne energije

Električna energija	Plan 2016. [MWh]	Realizacija 2016. [MWh]	<u>Real. '16.</u> Plan '16. [%]	Plan 2017. [MWh]	<u>Plan '17.</u> Real. '16. [%]
Proizvodnja	2.334.170,00	2.219.420,00	95,08	2.718.670,00	122,49
Potrošnja	758.629,08	736.544,69	97,08	747.101,76	101,43

Izvor: JP „Elektroprivreda BiH” d.d. „Elektrodistribucija Zenica” Zenica

3.1.2. Realizacija planiranog u 2016. godini

Elektro-energetski sistem je na području Zeničko - dobojskog kantona u 2016. godini funkcionisao stabilno, kako u oblasti proizvodnje, tako i u oblasti prijenosa i distribucije električne energije. Zahvaljujući tome omogućeno je kontinuirano snabdjevanje električnom energijom.

Tehničko-tehnološki uslovi za dalji rast proizvodnje objektivno postoje, ali u najvećoj mjeri zavise o mogućnostima isporuke i potreba (potrošnje) električne energije.

Snabdjevenost tržišta, odnosno, potrošača električnom energijom, tokom cijele prethodne godine bila je zadovoljavajuća i u skladu sa potrebama.

3.1.3. Plan potreba u 2017. godini

Na području Zeničko-dobojskog kantona, u 2017. godini, planirano je predati potrošačima količine električne energije u iznosu 747.101,76 [MWh].

Prilikom izrade Bilansa za 2017. godinu u Federaciji Bosne i Hercegovine osnovno polazište predstavlja zadovoljenje očekivane potrošnje električne energije na području Federacije, a time i na području Zeničko-dobojskog kantona. Planiranim sanacionim i rehabilitacionim

radovima proizvodnih kapaciteta u prethodnim godinama obezbjeđeni su uslovi da se, u okviru realnih mogućnosti, planira na optimalan način rad elektro-energetskog sektora.

Vlada Federacija Bosne i Hercegovine je, u cilju dugoročnog osiguranja električne energije u Federaciji, donijela Odluku kojom se utvrđuje javni interes za izgradnju šest termoelektrana, 16 hidroelektrana i šest vjetroelektrana.

Riječ je o termoelektranama: Tuzla, blok 7 /450 MW/, TE Bugojno 300 MW.

Na području Zeničko-dobojskog kantona planirano je KAKANJ /blok 8/ 300 MW; Kakanj /kombi ciklus/ 100 MW .

Kad su hidroelektrane u pitanju, to su: Ustikolina, Unac (Rmanj Manastir), Vrilo, Kablić, Vrhpolje, Glavatičevo, Bjelimići, Čaplje, Han Skela, Vinac, Babino Selo, Ugar Ušće, Vrletna Kosa, Ivik i PHE Bjelimići.

Na području Zeničko-dobojskog kantona planirano je HE Kruševo sa HE Zeleni vir u Olovu (instalirane snage (9,75+2,13) MW), i HE Vranduk i HE Janjići u Zenici (instalirane snage 19,63 MW + 13,30 MW).

Evropska investicijska banka (EIB) odobrila je kredit JP Elektroprivreda BiH u iznosu 37,5 miliona eura za realizaciju projekta izgradnje Hidroelektrane "Vranduk".

HE "Vranduk" je planirana kao protočno postrojenje derivacionog tipa sa više objekata koji će funkcionalno predstavljati jednu cjelinu. Ukupna snaga HE "Vranduk" iznosiće 19,63 MW dok je predviđena godišnja proizvodnja 96,38 GWh.

Izgradnja HE „Janjići“- protočne pribranske elektrane, instalirane snage 13,3 MW i godišnje proizvodnje 68 GWh, planirana je na rijeci Bosni, na području Zenice. Investicija izgradnje HE „Janjići“ je vrijedna 68,5 miliona KM, a bit će finansirana iz kredita i sredstava JP Elektroprivreda BiH.

Tabela 19. Realizirana i planirana proizvodnja u 2016. godini i planirana proizvodnja u 2017. godini

		PLAN 2016.godina [MWh]	REALIZACIJA 2016. godina [MWh]	Plan '16. Real. 16. [%]	PLAN 2017.godin [MWh]	Plan '17. Plan. '16. [%]
PROIZVODNJA	TE „KAKANJ“ Kakanj	2.146.900,0	2.093.800,0	97,53	2.562.400,0	119,35
	TE „NATRON HAYAT“ Maglaj	187.270,0	125.620,00	149,0	156.270,0	83,00
	UKUPNO	2.334.170,0	2.219.420,0	105,17	2.718.670,0	116,47

Napomena: Prikazane vrijednosti u tabeli što se odnose na proizvodnju električne energije u TE "Kakanj" i TE "Natron-Hayat" podrazumjevaju energiju što je Podružnica "Elektro distribucija Zenica" preuzima i distribuira;

Tabela 20. Realizirana i planirana potrošnja u 2016. godini i planirana potrošnja u 2017. godini

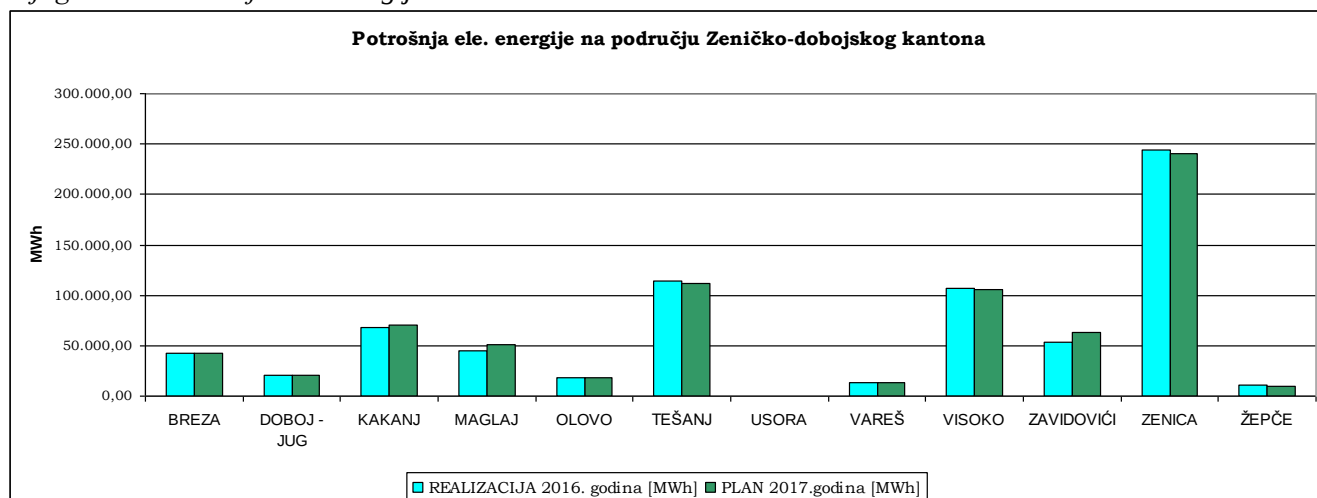
			PLAN 2016.godina [MWh]	REALIZACIJA 2016. godina [MWh]	Realiz. '16. Plan '16.	PLAN 2017.godina [MWh]	Plan '17. Real. '16. [%]
Potrošnja	OPĆINE KANTONA	BREZA	44.111,71	42.178,87	0,956	43.035,31	1,020
		DOBOJ - JUG	20.713,43	20.885,21	1,008	20.611,73	0,987
		KAKANJ	68.823,98	67.623,44	0,983	70.002,57	1,035
		MAGLAJ	50.949,15	45.295,53	0,889	50.760,65	1,210
		OLOVO	18.289,55	18.672,04	1,021	18.438,42	0,987
		TEŠANJ	112.833,64	114.085,70	1,011	112.111,62	0,983
		USORA					
		VAREŠ	13.187,96	12.961,70	0,983	13.639,01	1,052
		VISOKO	107.022,60	107.135,24	1,001	105.441,31	0,984
		ZAVIDOVIĆI	62.706,24	53.348,53	0,851	63.040,04	1,182
		ZENICA	250.227,20	243.698,71	0,974	240.492,01	0,987
		ŽEPČE	9.763,62	10.659,72	1,092	9.529,09	0,894
		UKUPNO:	758.629,08	736.544,69	0,970	747.101,76	1,014

Izvor: "Elektroprivreda BiH" d.d. „Elektro distribucija Zenica“ Zenica, TE „Kakanj“ I TE „Natron Hayat“

Napomena 1: U stavci „industrija“ sadržana je potrošnja svih kategorija osim kategorije „domaćinstva“.

Napomena 2: Općina Usora pripada Elektroprivredi HZ HB

Dijagram 1: Potrošnja ele. energije u ZDK

Dijagram 2: Potrošnja ele. energije u ZDK

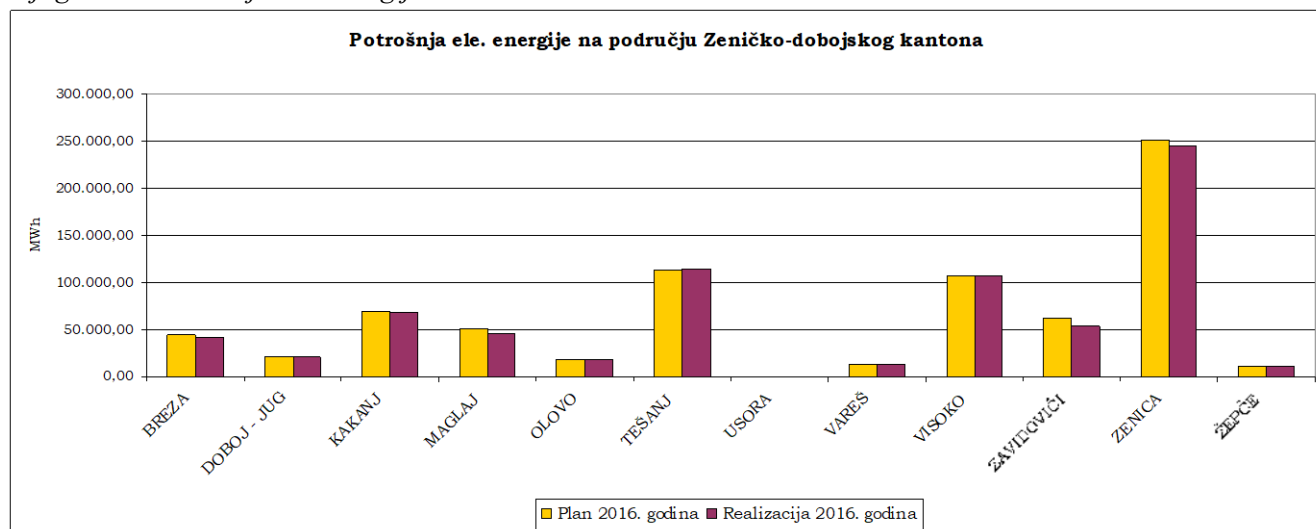

Tabela 21. Realizirana i planirana potrošnja u 2016. godini i planirana potrošnja u 2017. godini

	PLAN 2016.godina [MWh]	REALIZACIJA 2016. godina [MWh]	<u>Realiz. '16.</u> Plan '16. [%]	PLAN 2017.godina [MWh]	<u>Plan '17.</u> Real. '16. [%]
INDUSTRIJA	369.634,48	352.661,83	0,954	355.556,00	100,8
DOMAĆINSTVA	388.994,59	383.900,86	0,987	391.545,77	102,0
UKUPNO:	758.629,08	736.562,69	0,971	747.101,76	101,4

Izvor: "Elektroprivreda BiH" d.d. „Elektrodistribucija Zenica“ Zenica, TE „Kakanj“ I TE „Natron Hayat“

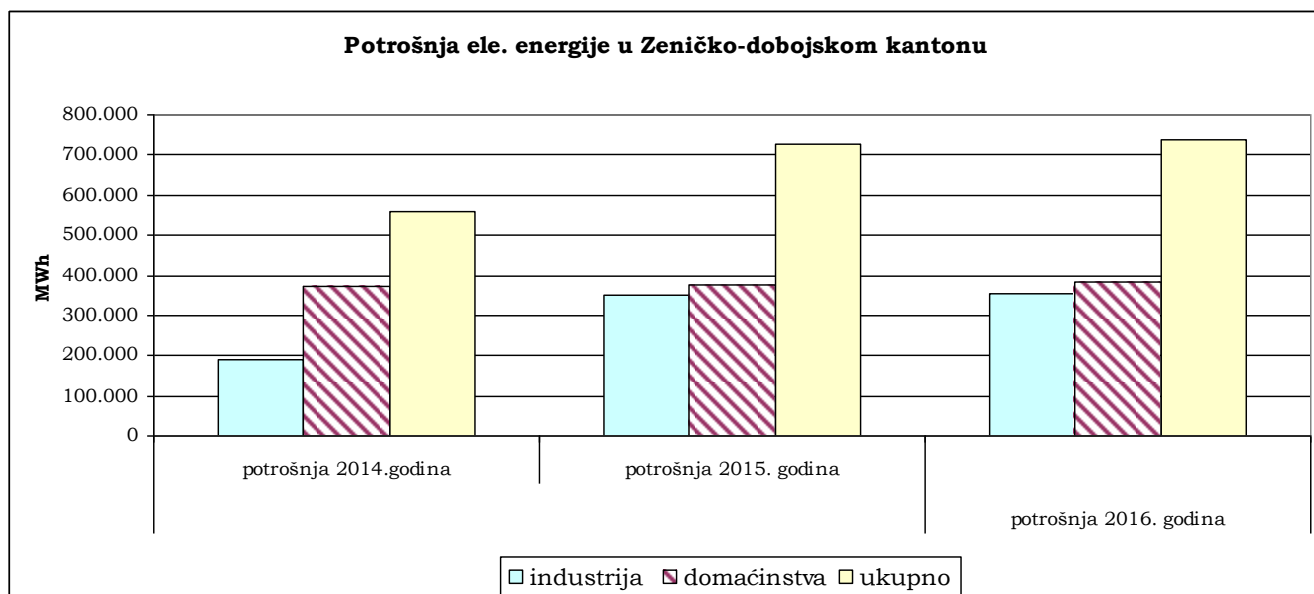
Napomena 1: U stavci „industrija“ sadržana je potrošnja svih kategorija osim kategorije „domaćinstva“.

Tabela:22. Upoređivanje potrošnje električne energije

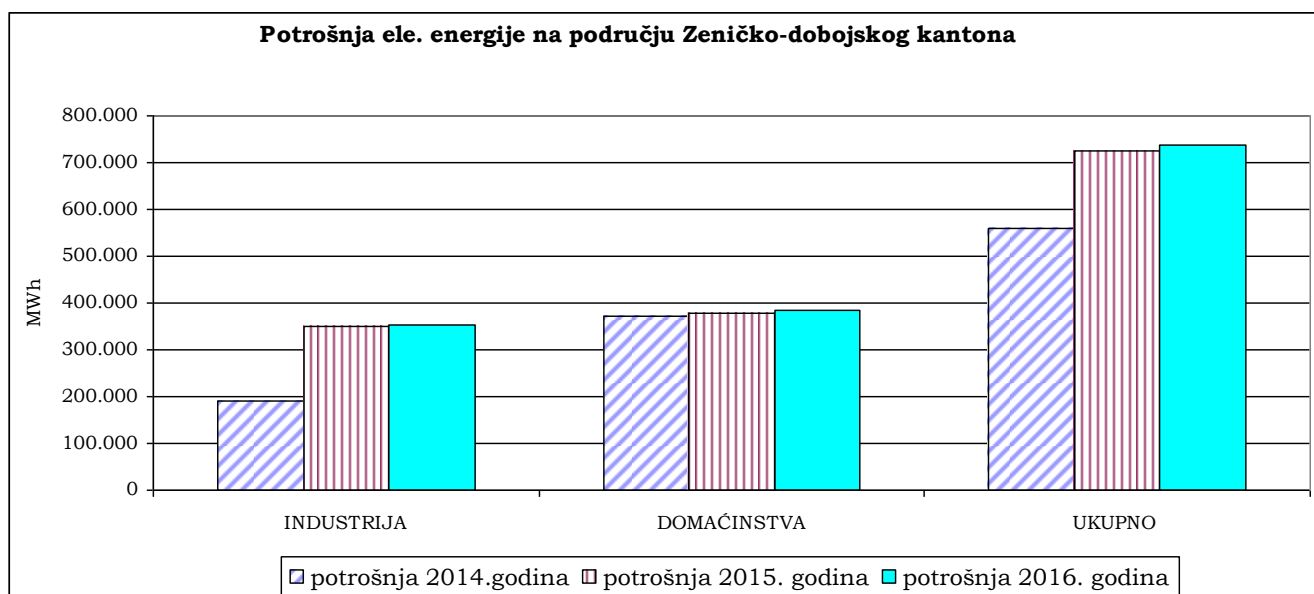
Sektor	potrošnja 2014. godina	potrošnja 2015. godina	potrošnja 2016. godina	<u>Potroš. 2016.god.</u> <u>Potroš. 2015.god.</u> [%]
INDUSTRIJA	189.415	349.308,81	352.661,83	100,9
DOMAĆINSTVA	370.850	376.636,70	383.900,86	102,0
UKUPNO	560.265	725.945,51	736.562,69	101,4

Napomena: Vrijednosti su izražene u [MWh]

Dijagram 3. *Potrošnja ele. energije shodno vrsti potrošača*

Dijagram 4. *Potrošnja električne energije shodno godinama*

3.1.4. Uslovi i mjere za realizaciju planiranog

Obzirom na provedene aktivnosti na izgradnji, sanaciji i održavanju objekata prijenosne i distributivne mreže i ostvaren visok stepen pogonske spremnosti elektrana i dalekovoda, prema Bilansu energetskih potreba Federacije Bosne i Hercegovine za 2016. godinu, nastavlja se modernizacija u daljem osposobljavanju sistema upravljanja, kao i sistema veza.

Sljedeće aktivnosti su usmjerene ka smanjenju tehničkih gubitaka vlastite potrošnje, ali i sprječavanju neovlaštene potrošnje.

U proizvodnji električne energije u Federaciji Bosne i Hercegovine elektro-privredni subjekti bi trebali koordinirano nastupati na međunarodnom tržištu električne energije i ostvarivanja povoljnijih cijena i sklapanja najpovoljnijih aranžmana kako bi se izbjegli negativni efekti po Federaciju BiH, a to bi značilo pozitivan trend i u Zeničko-dobojskom kantonu.

Posebno je izražena potreba pružanja stručne pomoći na izradi programa, odnosno, elaborata o upravljanju energijom i vršnom snagom u proizvodnom procesu.

Bosna i Hercegovina je ratificirala Ugovor o uspostavi energetske zajednice Jugoistočne Evrope 2006. godine. Svaka ugovorna strana se obavezuje da će izraditi plan implementacije Direktive 2001/77/EC Evropskog parlamenta i Vijeća o promociji električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora. Cilj ove Direktive je porast proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora na unutrašnjem tržištu.

Na području Zeničko-dobojskog kantona dodjeljene su koncesije na vodu za izgradnju mini hidroelektrana.

Pregled je dat u sljedećoj tabeli:

Tabela 23. Koncesije na vodu za izgradnju mini hidroelektrana u ZDK

R. br.	Naziv objekta MHE	Vodotok/ Lokalitet	Općina	Instalisana snaga (kW)	Moguća godišnja proizvod. (GWh)	Koncesionar	Status
1.	Botašnica ušće	Gostović	Zavidovići	921	3,775	„EBH“ d.o.o. Sarajevo	U funkciji
2.	Rujevica-ušće	Gostović	Zavidovići	714	2,602	„EBH“ d.o.o. Sarajevo	U funkciji.
3.	Čardak	Gostović	Zavidovići	945	4,514	„EBH“ d.o.o. Sarajevo	U funkciji
4.	Bistričak	Bistričak	Zenica	810	4,035	„EBH“ d.o.o. Sarajevo	U funkciji.
5.	Čajdraš	Magistralni cjevovod zeničkog vodovoda	Zenica	485	3,633	„ADRIJA-PRODUKT“ d.o.o. Zenica	U funkciji.
6.	Vareš	Stavnja	Vareš	980	4,600	JP “Vodovod i kanalizacija” d.o.o. Zenica	U funkciji.
7.	Kamenica	Gostović	Zavidovići	778	2,655	„EKO-ENERGY“ d.o.o. Tešanj	U postupku pribavljanje saglasnosti i drugih odobrenja
8.	Podjezera	Jezeračka rijeka	Zenica	460+190	1,822	„ELING-INŽINJERING“ d.o.o. Teslić	U postupku pribavljanje saglasnosti i drugih odobrenja
9.	Pepelari	Pepelarska rijeka	Zenica Žepče	448	2,300	„EMY“ d.o.o. Zenica	U postupku pribavljanje saglasnosti i drugih odobrenja
10.	Žuća-rijeka	Žuća	Kakanj	502	2,102.	“GTUD DELA” d.o.o. Kakanj	U postupku pribavljanje saglasnosti i drugih odobrenja
11.	Ušće	Mala rijeka	Kakanj	185	0,802	“GTUD DELA”	U postupku

						d.o.o. Kakanj	pribavljanje saglasnosti i drugih odobrenja
12.	Marušići	Marušićka rijeka	Kakanj	341	1,708	“GTUD DELA” d.o.o. Kakanj	U postupku pribavljanje saglasnosti i drugih odobrenja
13.	Petrovići	Stupčanica	Olovo	1.555	6,65	„ENERGONOVA“ d.o.o. Sarajevo	U postupku pribavljanje saglasnosti i drugih odobrenja
14.	Prekidna komora i Hlorna stanica	Magistralni vodovod Suha - Zavidovići	Zavidovići	52 + 54	0,670	JKP „RADNIK“ Zavidovići	U postupku pribavljanje saglasnosti i drugih odobrenja

3.2. UGALJ

3.2.1. Pokazatelji za 2015. godinu i plan za 2016. godinu

Zakon o rudarstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj:26/10) i Zakon o geološkim istraživanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br.09/10) jednoobrazno uređuju ovu oblast na cijelom teritoriju Federacija BiH. Do tada radilo se po uredbama sa zakonskom snagom što su objavljene i stupile na snagu 1993. godine.

Rješenja iz oba zakona obezbjedila su preduslove za donošenje Kantonalnih zakona i više od 95 podzakonskih akata kojim će se zamijeniti prevaziđeni pravilnici koji su još u primjeni, a velika većina njih datira još od 1954. godine).

Novi podzakonski akti/pravilnici pripremaju se u skladu sa direktivama Evropske unije, što će, posebno za rudnike s podzemnom eksploatacijom, imati veliki značaj u povećanju stepena kolektivnih mjera zaštite na radu.

Zakon o geološkim istraživanjima Zeničko-dobojskog kantona objavljen je u „Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona“, broj:8/12 od 05.06.2012. godine, a Zakona o rudarstvu Zeničko-dobojskog kantona u „Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona“, broj:10/12 od 09.07.2012. godine.

U toku 2009. godine Vlada Federacije je donijela Odluku o prijenosu udjela Federacije Bosne i Hercegovine u rudnicima uglja u Federaciji BiH na JP “Elektroprivreda BiH “d.d. Sarajevo u cjelokupnom iznosu, pa je tako sada svaki rudnik uglja na području Kantona Zavisno društvo u okviru JP „Elektroprivreda BIH“d.d. Sarajevo, sa svim pravima i obavezama navedenog statusa.

U Tabeli 2.1. dat je pregled planiranih/ostvarenih količina uglja po rudnicima u Kantonu u 2016. godini i plan proizvodnje za 2017. godinu.

Tabela 24. Pregled planiranih i ostvarenih količina uglja

RUDNIK MRKOG UGLJA	2016. godina				2017. godina		Plan '17.
	Planirana proizvodnja [t]	Realizovana proizvodnja [t]	Real. '16. Plan '16. [%]	Ostvarena Isporuka TE [t]	Planirana proizvodnja [t]	Plan isporuke TE [t]	Real. '16. [%]
“KAKANJ	1.220.000	962.557,00	78,90	956.810,0	1.446.000	1.440.000	150,22
“ZENICA”	490.200	313.193,68	63,89	173.088,4	469.441	300.000	149,88
“BREZA”	550.000	541.639,00	98,47	517.150,0	560.000	540.000	103,38
UKUPNO	2.260.200	1.817.380,68	80,40	1.647.048,4	2.475.441	2.280.000	136,20

Izvor: Rudnici mrkog uglja na području Kantona

Napomena: Proizvodnja uglja je izražena u toni rovnog uglja, a isporučene količine termoelektranama su izražene u tonama komercijalnog uglja.

3.2.2. Realizacija planiranog u 2016. godini

U ukupnom energetsom potencijalu naše zemlje ugalj zauzima veoma značajan udio, u Federaciji Bosne i Hercegovine proizvodnja uglja je osnova za proizvodnju električne energije.

Eksplatacione rezerve lignita i mrkog uglja u Federaciji BiH iznose oko 1,37 milijardi tona što je nezamjenljiv energetske potencijal. Dio godišnje proizvodnje, u iznosu 82%, prodaje se JP “Elektroprivreda BiH” d.d. za potrebe termoelektrana u Tuzli i Kaknju.

Preostale količine godišnje iskopanog uglja se prodaju industriji i ostalim potrošačima u iznosu 16%, a u susjedne države izvozi se oko 2%.

Planirana proizvodnja uglja na području Kantona u 2017. godini iznosi 2.475.441 tona rovnog uglja. Realizovana proizvodnja u 2016. godini je iznosila 1.817.380,68 tona rovnog uglja, što znači da je planom za 2017. godinu planirano povećanje proizvodnje u iznosu 658.060,32 tona rovnog uglja.

Dijagram 5. Proizvodnja uglja na području Zeničko-dobojskog kantona

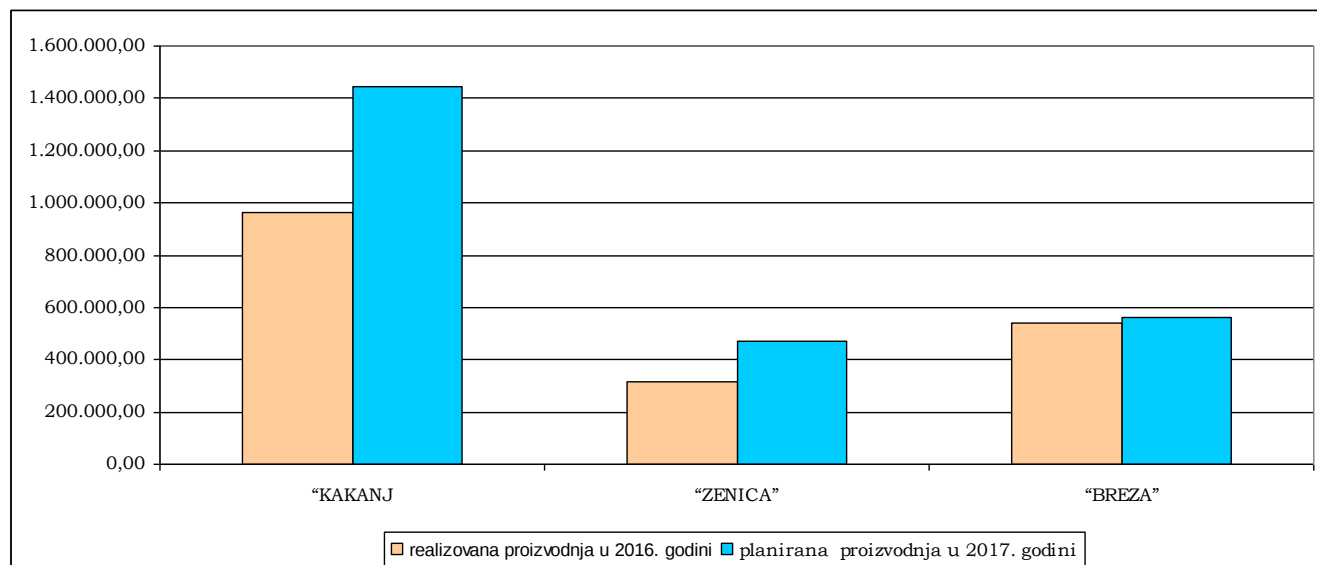
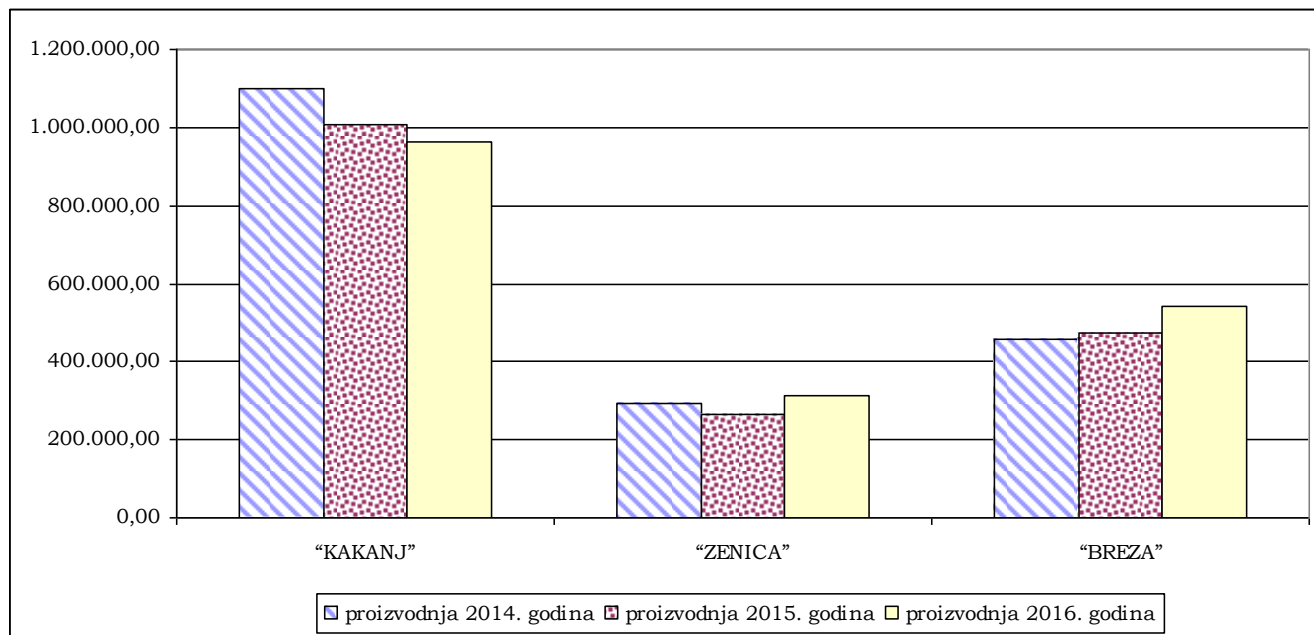

Tabela 25. Upoređivanje proizvodnje uglja

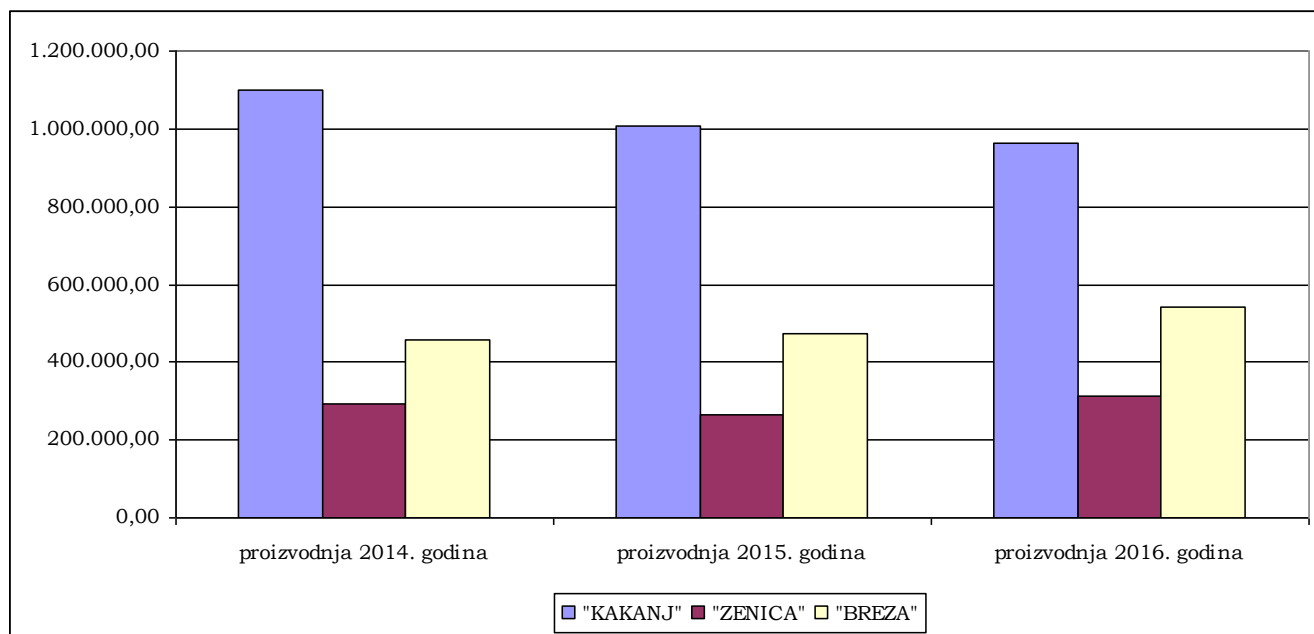
Rudnik mrkog uglja	Proizvodnja 2014. godina	Proizvodnja 2015. godina	Proizvodnja 2016. godina
“KAKANJ”	1.099.731,00	1.008.054,00	962.557,00
“ZENICA”	292.026,18	266.263,98	313.193,68
“BREZA”	455.520,00	473.126,00	541.639,00
UKUPNO	1.847.277,18	1.747.443,98	1.817.380,68

Napomena: Vrijednosti su izražene u tonama [t]

Dijagram 6. Proizvodnja uglja na području ZDK-a po rudnicima

Dijagram 7. Proizvodnja uglja na području ZDK-a po godinama

Zakon o konsolidaciji rudnika uglja u Federaciji Bosne i Hercegovine prema obračunatim, a neuplaćenim javnim prihodima u periodu od 2009. do 2015. godine objavljen je u „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine“, broj:81/08 od 22.12.2008.godine.

Shodno Zakonu, finansijska konsolidacija obuhvata dug rudnika uglja u Federaciji po osnovu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti i poreza na plaću na dan 31.12.2007. godine, te obaveze rudnika uglja u Federaciji po osnovu doprinosa i poreza na plaću za 2008. godinu.

Članom 3. stav 3. Zakona navedeno je da će se način regulisanja obaveza za zdravstvo i obaveza za nezaposlene utvrditi odgovarajućim propisima kantona Federacije, odnosno da finansijska sredstva za namjene konsolidacije obaveza za zdravstveno osiguranje i obaveza za nezaposlene obezbjeđuje kanton na čijem području su locirani rudnici.

Tabela 26. Pregled stanja obaveza za rudnike mrkog uglja na području Zeničko-dobojskog kantona na dan 31.12.2007. godine

Rudnik mrkog uglja	Obaveze za PIO [KM]	Obaveze za zdravstvo [KM]	Obaveze za nezaposlen [KM]	Porez na plaću [KM]	Ukupno [KM]	UKUPNO OBAVEZE KANTON [KM]
„KAKANJ“ d.o.o. Kakanj	5.828.476	7.234.712	3.221.114	3.453.304	19.737.606	10.455.826
„ZENICA“ d.o.o. Zenica	19.393.533	11.420.838	2.685.739	5.557.909	39.058.019	14.106.577
„BREZA“ d.o.o. Breza	13.239.092	7.972.723	1.422.621	1.849.179	24.483.615	9.395.344
Ukupno	38.461.101	26.628.273	7.329.474	10.860.392	83.279.240	33.957.747

Tabela 27. Pregled stanja obaveza za rudnike mrkog uglja na području Zeničko-dobojskog kantona na dan 31.12.2008. godine

Rudnici uglja Federacije BiH	Obaveze za PIO [KM]	Obaveze za zdravstvo [KM]	Obaveze za nezaposlene [KM]	Porez na plaću [KM]	UKUPNO [KM]	UKUPNO OBAVEZE KANTONA
"Kakanj" d.o.o. Kakanj	13.409.197,2	11.735.408	3.882.986	2.985.657,78	32.013.248,98	15.618.394
"Zenica" d.o.o. Zenica	22.572.590,3	14.280.897	3.076.909	6.274.955,75	46.205.352,05	17.357.806
"Breza" d.o.o. Breza	16.822.544,3	10.499.614	1.807.877	2.323.052,72	31.453.088,10	12.307.491
Ukupno	52.804.331,8	36.515.919	8.767.772	11.583.666,25	109.671.689,13	45.283.691

U toku 2009. godine počela je realizacija Zakona o konsolidaciji rudnika uglja u Federaciji i shodno Rješenju o raspodjeli sredstava Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije, tekući grantovi, počela je uplata sredstava u cjelokupnom planiranom iznosu.

Ministarstvo energije, rudarstva i industrije Federacije BiH obavjestilo nas je aktom, broj:02-02-20615/15 od 20.11.2015. godine, da je posljednjom uplatom dana 11.09.2015. godine, u

potpunosti realizovalo propisanu obavezu, tačnije da je rudnicima izmiren dug za penzijsko osiguranje i porez na plaću u cjelokupnom iznosu.

U toku su aktivnosti Vlade Zeničko-dobojskog kantona u cilju izvršavanja obaveza shodno navedenom zakonu i Zaključku Skupštine Kantona 01-02-21334/16 od 28. 12.2016. godine.

3.2.3. Plan potreba u 2017. godini

Pored primarne obaveze - zadovoljenje potreba tržišta za ovim energentom, za 2017. godinu, kontinuirano se čine napori u cilju kvalitetnijeg rada rudnika.

Bilansom planirane raspoložive količine uglja za 2017. godinu obezbjeđuju stabilno snabdjevanje ugljem svih planiranih potrošača u ovoj godini na području Zeničko-dobojskog kantona.

3.3. EKSPLOATACIJA MINERALNIH SIROVINA NA KAMENOLOMIMA

3.3.1. Pokazatelji za 2016. godinu

Podaci u Tabeli 28. predstavljaju godišnje količine eksploatisanih mineralnih sirovina na dan opservacije koncesionara od strane Komisije Ministarstva za privredu.

Tabela 28. Stanje ugovorenih obaveza po osnovu koncesionih naknada za eksploatisane količine mineralnih sirovina prema zapisnicima za 2016. godinu

Red. Br.	KONCESIONAR I SJEDIŠTE DATUM UGOVORA	KONC. NAKNADE I KOLIČ. MIN. SIR. PO ZAPISNICIMA ZA 2016. GODINU			GODIŠNJA UGOVO R. MINIM. OBAVEZA /KM/	DUG PO ZAPISN. ZA 2015. GODINU /KM/
		TRENT. STANJE OBAVEZA /KM/	KOLIČINE MIN. SIROVINA	UPLAĆ. DO DATUMA ZAPISNIKA /KM/		
1.	TRGOŠPED Kakanj 1.10.2003.	0,00	70.384,00 m ³ r. m.	33.090,80	33.000,00	90,80
2.	LIBOS Žepče 11.12.2009.	85.000,00	0,00	0,00	17.000,00	68.000,00
3.	SANEX Breza 23.4.2007.	0,00	9.985,00 m ³ r. m.	20.000,00	10.000,00	10.000,00
4.	CESTING Žepče 19.10.2009.	77.000,00	0,00	27.000,00	16.000,00	88.000,00
5.	AMINA TRADE Olovo 15.3.2004.	11.000,00	20.000,00 m ³ r. m.	60.334,50	11.000,00	60.334,50

Red. Br.	KONCESIONAR I SJEDIŠTE DATUM UGOVORA	KONC. NAKNADE I KOLIČ. MIN. SIR. PO ZAPISNICIMA ZA 2016. GODINU			GODIŠNJA UGOVO R. MINIM. OBAVEZA /KM/	DUG PO ZAPISN. ZA 2015. GODINU /KM/
		TRENT. STANJE OBAVEZA /KM/	KOLIČINE MIN. SIROVINA	UPLAĆ. DO DATUMA ZAPISNIKA /KM/		
6.	DIM KAMENOLOM Žepče 16.9.2008.	72.802,43	88.783,45 m ³ č. m.	75.466,60	17.222,00	75.466,60
7.	<i>JAŠAREVIĆ KOP Tešanj 15.9.2006.</i>	<i>Po Zapisniku za 2016. god. 64.929,80</i>	0,00	0,00	3.500,00	<i>Po Zapisniku za 2015.god. 61.429,80</i>
8.	RKB Breza 1.10.2003.	296.511,54	108.113,16 m ³ r. m.	0,00	20.000,00	253.266,28
9.	BBM VAREŠ Vareš 17.5.2002.	Preplata 0,58	557,95 m ³ r.m. spilit 3.065,46 m ³ r.m. kreč.	40.734,00	43.500,00	Preplata 2.766,58
10.	E&P Zavidovići 26.4.2006.	37.500,00	19.769,92 m ³ r. m.	37.500,00	37.500,00	37.500,00
11.	MGV GRADNJA Zavidovići 22.5.2001.	92.998,62	129.498,62 m ³ r. m.	80.193,37	28.000,00	43.693,37
12.	IGM Visoko 30.10.2001.	Preplata 2.313,76	38.932,80 m ³ č. m.	13.246,89	-	Preplata 2.313,76
13.	TVORNICA CEMENTA Kakanj 12.9.2009.	0,00	441.595,48 t	353.267,37	-	0,00
14.	ABLE INVESTMENT Sarajevo 24.5.2016.	40.520,25	2.850,00 m ³ r. m.	0,00	22.500,00	18.020,25
15.	ŽGP Zenica 28.8.2013.	26.164,58	66.949,00 m ³ č. m.	63.503,60	38.800,00	24.703,60
16.	<i>ALMY TRANSPORT Zenica 25.3.2011.</i>	<i>Po Zapisniku za 2016. god. 5.040,00</i>	0,00	0,00	5.040,00	<i>Po Zapisniku za 2015. god. 5.040,00</i>
17	“RUDNIK MRKOG UGLJA ZENICA” Zenica	Počev od 7.7.2016. god. 10.080,00	0,00	0,00	21.000,00	0,00

Red. Br.	KONCESIONAR I SJEDIŠTE DATUM UGOVORA	KONC. NAKNADE I KOLIČ. MIN. SIR. PO ZAPISNICIMA ZA 2016. GODINU			GODIŠNJA UGOVO R. MINIM. OBAVEZA /KM/	DUG PO ZAPISN. ZA 2015. GODINU /KM/
		TRENT. STANJE OBAVEZA /KM/	KOLIČINE MIN. SIROVINA	UPLAĆ. DO DATUMA ZAPISNIKA /KM/		
18	“KOMGRAD - ZE” Zenica	Počev od 25.5.2016. god. 22.693,09	27.674,50 m ³ č. m.	0,00	33.620,00	0,00
	UKUPNO	746.105,93		804.433,13		745.545.20

Određeni broj privrednih subjekata sa potpisanim koncesionim ugovorom nije u 2016. godini vršio eksploataciju. Ovo je vrlo zabrinjavajuća činjenica koja može biti posljedica više faktora, a neki su:

- Došlo je do razlike u kvalitetu eksploataisanog mineralnog resursa, tako da se mnogo više upotrebljavao i eksploataisao kvalitetniji kamen u odnosu na lošije kvalitetne stijene;
- Udaljenost kamenoloma u kojem se vrši eksploatacija od većih privrednih centara (Sarajevo, Zenica, Visoko, Kakanj), te opterećenje cijene koštanja čvrstog mineralnog resursa cijenom transporta. Na ovaj način ovaj resurs nije konkurentan cijenom u odnosu na bliže kamenolome kod kojih je cijena transporta niža. Ovo se posebno odnosi na „BBM-Vareš“ d.o.o.Vareš, „Amina Trade“ d.o.o. Sarajevo, čiji se kamenolomi nalaze daleko od mjesta gdje se vrše poslovi niskogradnje i visokogradnje, te od trase koridora V-c;
- Vjerovatne unutarnje slabosti. Ovo se posebno odnosi na „Libos“ d.o.o. Žepče, „Cesting“ d.o.o. Žepče i „Able Investment“ d.o.o. Sarajevo.

3.4. NAFTNI DERIVATI

3.4.1. Pokazatelji za 2016. godinu na području Federacije BiH

Bilans potreba Federacije Bosne i Hercegovine za naftnim derivatima u 2016. godini planiran je na osnovu analize realizacije energetske bilansa prethodnih godina, te analitičkog razmatranja podataka dostavljenih od strane prometnika naftnim derivatima, a sa sjedištem u Federaciji BiH.

Podaci se odnose na uvezene, odnosno, potrošene količine naftnih derivata za prvih jedanaest mjeseci prethodne godine, sa procjenom za posljednji mjesec, i procjene potreba za 2016. godinu, što podrazumjeva plan nabavke i ostvarenja dobavljača naftnih derivata.

Prema podacima kojima raspolaže Federalno Ministarstvo energije, rudarstva i industrije, na području Federacije BiH ima registrovanih 78 uvoznika nafte i naftnih derivata, a u toku 2014. godine uvezilo ih je samo 9. Na području Zeničko-dobojskog kantona najveći uvoznik i distributer nafte i naftnih derivata je “Hifa-oil” d.o.o. Tešanj.

Pored zabilježenih pozitivnih pomaka u podizanju kvaliteta naftnih derivata ipak su neophodne stalne kontrole da bi se održao rastući trend.

Potrebe Federacije BiH za naftnim derivatima u 2016. godini su bile u okviru 968.769,0 tona. Od ovog iznosa, količine koje su se uvezle iznose 741.871,0 tona, a međuentitetskom razmjenom, odnosno, nabavkom iz rafinerije Bosanski Brod obezbjeđeno je 216.888,0 tona.

Točne podatke potreba Federacije BiH (Kantona) za naftnim derivatima u 2017. godini nismo uspjeli dobiti, i pored svih nastojanja.

Prethodnih godina naftni derivati proizvedeni u Rafineriji Brod nisu zadovoljavali uslove propisane standardima o kvalitetu naftnih derivata, te je njihova upotreba bila znatno ograničena. Međutim, pored pozitivnih pomaka koji su zabilježeni u poboljšanju kvaliteta naftnih derivata i dalje je potrebno, čestim kontrolama, održati ovaj, rastući, trend nabavke naftnih derivata porijeklom iz Rafinerije Brod.

Planirani odnos n/d (naftnih derivata) iz uvoza i n/d iz Rafinerije nafte Bosanski brod prati trend iz 2015. godine. Donošenjem Zakona o naftnim derivatima u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 52/14) ostvarene su pretpostavke za obavezivanje prometa n/d na detaljnije izvještavanje o prometovanju n/d da bi se, između ostalog, došlo i do tačnih podataka o ukupno nabavljenim količinama derivata proizvedenih u Rafineriji Bosanski Brod, a koje su konzumirane na području Federacije BiH.

Aktivnosti na uspostavi sistemskog rješavanja unutrašnjih rezervi n/d, tj. Dodjeljivanjem statusa „operatora rezervi naftnih derivata“, u Federaciji BiH privrednom društvu „Operator-Terminali Federacije BiH“ d.d. Sarajevo otpočele su donošenjem Zakona o naftnim derivatima („Službene novine Federacije BiH“, broj 52/14) koji je na snazi od 10. 07.2014. godine, ako i uvođenjem takse po litri goriva, kako bi se osiguralo finansiranje, ove, ali i Ugovorom o energetske zajednici JIE, preuzete međunarodne obaveze. Takođe, predstoje aktivnosti na rekonstrukciji i sanaciji terminalnih prostora.

Instrumentom propisivanja obaveznih rezervi naftnih derivata utvrditi će se lista najvećih uvoznika po podacima iz prethodne godine koji se obavezuju da u svojim ili zakupljenim rezervoarima na teritoriji Federacije BiH drže minimalne rezerve naftnih derivata u količini od 10% od ukupne količine koju su uvezli prethodne godine. Pod pojmom „veliki kupac“, u našim okolnostima, smatraju se uvoznici koji su u 2009. godini uvezli najmanje 10.000 tona naftnih derivata.

Tabela 29. Potrošnja derivata nafte u Federaciji BiH u 2017. godini

DERIVATI NAFTE (tona-t)	PLAN 2017. GODINE	REALIZACIJA 2016. GODINE	PLAN 2016. REAL. 2015. [%]
A.PROIZVODNJA	0	0	0
B. UVOZ I MEĐUENTITETSKA TRGOVINA	960.000	968.769	0,99
B.1. UVOZ-IZVOZ	730.000	741.871	0,98
Gorivo za Otto-motore i mlazne motore	122.000	120.254	1,01

Gorivo za Diesel motore	523.000	525.280	1,00
LUEL	30.000	37.994	0,79
Ostala loživa ulja	16.000	16.442	0,97
Teški derivati	9.000	8.741	1,03
Specijalni proizvodi	30.000	33.160	0,90
B.2. MEĐUENTITETSKA TRGOVINA	220.000	216.888	1,01
Nabavka iz Rafinerije Bosanski Brod	220.000	216.888	1,01
C.POTROŠNJA	960.000	949.826	1,00
<i>Direktni potrošači</i>	92.000	93.526	0,96
Rudnici uglja i ostali ind. objekti	88.560	89.100	0,99
Termoelektrane	3.440	4.426	0,78
DISTRIBUCIJA	858.000	856.299	1,00
(A+B)-C. RAZLIKE	0	8.934	

Izvor: Federalno Ministarstvo energije rudarstva i industrije (FMERI)

3.5. PRIRODNI GAS

3.5.1. Pokazatelji za 2016. godinu i plan za 2017. Godinu

Prirodni gas se uvozi iz Ruske Federacije, a uvezene količine se očitavaju u Mjerno-regulacionoj stanici Karakaj (Zvornik). Potrošače Federacije Bosne i Hercegovine snabdjeva "BH – Gas" d.o.o. Sarajevo, a ulazne količine i kontrola kvaliteta se očitavaju u Mjerno-regulacionoj stanici Starić u Kladnju.

U Tabeli 4.1. trebao je biti pregled planiranih/uvezenih količina prirodnog gasa po potrošačima u Kantonu u 2016. godini i plan potreba za 2017. godinu. Tačne pokazatelje Federacije BiH (Kantona) količina prirodnog gasa realizovanih u 2015. godini i planiranih u 2016. godini nismo uspjeli dobiti, i pored svih nastojanja.

Tabela 30. Prirodni gas

Prirodni gas	2016. godina			2017. godina	
	Plan [1000 Sm ³]	Realizacija [1000 Sm ³]	<u>Real. '16.</u> Plan '16. [%]	Plan [1000 Sm ³]	<u>Plan '17.</u> Real. '16. [%]
Ukupno		38.203		36.856	96,47

Izvor: Federalno Ministarstvo za energiju, rudarstvo i industriju (FMERI)

Napomena: mjerna jedinica [Sm³] - standardni metar kubni označava zapreminu od jednog metra kubnog pri temperaturi od 15 °C i pritisku od 1.013,25 [mbar] .

Upoređivanjem realizacije uvoza gasa u dosadašnjem periodu vidi se da je planirana potrošnja prirodnog gasa u poslednjih nekoliko godina iskazana u jednakoj mjeri u odnosu na prethodnu godinu.

3.5.2. Realizacija planiranog

Ukupno količine potrošenog prirodnog gasa u Federaciji BiH, u 2016. godini, iznose 164.181[1000 Sm³]. Od toga, u Zeničko-dobojskom kantonu, ostvarena je potrošnja prirodnog gasa u ukupnoj količini 38.203 [1000 Sm³].

Bitno je napomenuti da u Bosni i Hercegovini, a time ni na području Zeničko-dobojskog kantona, nema proizvodnje prirodnog gasa i sva snabdjevanja zasnovana su na uvozu, i to od jednog snabdjevača /GAZ –Export iz Ruske Federacije/.

Tabela 31. Struktura potrošnje prirodnog gasa u 2016. godini

Direktni potrošač	Plan 2016. godina [1000 Sm ³]	Realizacija 2016. godina [1000 Sm ³]	<u>Real`16.</u> Plan`16. [%]
“Arcelor Mittal” d.d. Zenica		31.395	
Tvornica cementa “Kakanj” d.d. Kakanj		554	
“CIMOS” d.d. Zenica		219	
“IGM” d.o.o. Visoko		166	
Ukupno potrošači		32.334	
Distributer “VisokoEkoenergija”		5.869	
Ukupno		38.203	

Izvor: Federalno Ministarstvo za energiju, rudarstvo i industriju (FMERI)

3.5.3. Plan potreba

Na osnovu iskazanih potreba potrošača, u Kantonu će biti potrebno u 2017. godini obezbijediti cca 36.856 [1000 Sm³] prirodnog gasa.

Tabela 32. Plan potreba potrošača prirodnog gasa za 2017. godinu

Direktni potrošač	Plan 2017. godina [1000 Sm ³]	Realizacija 2016. godina [1000 Sm ³]	<u>Plan`17.</u> Real`16. [%]
“Arcelor Mittal” d.d. Zenica	30.400	31.395	96,83

Tvornica cementa "Kakanj" d.d. Kakanj	545	554	98,37
"CIMOS" d.d. Zenica	280	219	127,85
"IGM" d.o.o. Visoko	240	166	144,57
Ukupno potrošači	31.456	32.334	97,28
Distributer "VisokoEkoenergija"	5.400	5.869	92,00
UKUPNO	36.856	38.203	96,47

Izvor: Federalno Ministarstvo za energiju, rudarstvo i industriju (FMERI)

Plan uvoza za 2017. godinu urađen je na osnovu iskazanih potreba potrošača i distributera.

Svi direktni potrošači na području Zeničko-dobojskog kantona su planirali potrošnju (uvoz) gasa u 2017. godini, na nivou potrošnje iz ranijih godina. Tako je distributer „VisokoEkoenergija“ Visoko planirao smanjenje potrošnje u 2017. godini za 8%, u odnosu na realizaciju u 2016. godini, a „Arcelor Mittal“ d.o.o. Zenica je planirao 3 % manju potrošnju u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 33. Poređenje potrošnje prirodnog gasa po godinama /izražene u [1000 Sm³]/

	Potrošnja (realizovano) 2014. godina	Potrošnja (realizovano) 2015. godina	Potrošnja (realizovano) 2016. godina
Prirodni gas	45.275		38.203

Tabela 34. Poređenje planiranih i realizovanih količina prirodnog gasa po godinama /izražene u [1000³]/

	2014. godina		2015. godina		2016. godina	
	Planirano	Realizovano	Planirano	Realizovano	Planirano	Realizovano
Prirodni gas	59.462	45.275	43.735			38.203

Osnovne pretpostavke za realizaciju planiranog su, prvenstveno uspješni završetak pregovora o dugu prema isporučiocu iz Ruske Federacije, za isporučeni gas u periodu 1991-1995. godina, koji iznosi 104,81 mil.USD (5\$ na svakih 1.000 Sm³ prirodnog gasa isporučenih u BiH).

Početak 2009. godine i obustava isporuke gasa prema zemljama Evrope, među kojima je i Bosna i Hercegovina, najslikovitije prikazuju našu zavisnost od ovog energenta.

Potpisani ugovori o transportu gasa sa ino-transporterima (MOL Mađarska, NIS-GAS Srbija), kontinuirano praćenje uvoznih količina, kvaliteta, transporta i potrošnje, jesu bitan dio plana.

Posebno je bitno napomenuti da u Bosni i Hercegovini, a time ni na području Zeničko-dobojskog kantona:

- nema proizvodnje prirodnog gasa,
- sva snabdjevanja zasnovana su na uvozu,
- sav uvoz je od jednog snabdjevača,
- ne postoje vlastita skladišta,
- ne postoje iznajmljena skladišta;

Federalna Vlada je na sjednici održanoj 02.07.2014. godine utvrdila Prijedlog zakona o gasu Federacije Bosne i Hercegovine kojim se uređuju strategija, politika i planiranje razvoja gasnog sektora, učesnici u gasnom sektoru, pravila i uslovi za obavljanje energetskih djelatnosti u sektoru prirodnog gasa, razdvajanje djelatnosti i funkcionisanje gasnog sektora, operatori sistema, pristup treće strane sistemu za prirodni gas, tržište gasom i regulisanje tržišta.

Navedeni Prijedlog Zakona nije usvojio Federalni Parlament.

Osnovni pokazatelji, prikazani u Informaciji, što predstavljaju potrošnju energije i energenata na području Zeničko-dobojskog kantona u 2016. godini u odnosu na planirane energetske potrebe u 2017. godini su sljedeći:

Tabela 35. Pregled i plan energetskih potreba na području Kantona

	Realizacija 2015. godina	Realizacija 2016. godina	<u>Real. '16.</u> Real. '15. [%]	Plan 2017. godina	<u>Plan '17.</u> Real. '16. [%]
Ele. energija Proizvodnja	2.096.150,7 [MWh]	2.219.420,00 [MWh]	105,88	2.718.670,00 [MWh]	122,49
Ele. energija Potrošnja	735.485,48 [MWh]	736.544,69 [MWh]	100,14	747.101,76 [MWh]	101,43
Ugalj	1.747.443,98[t]	1.817.380,68[t]	104,00	2.475.441,00[t]	136,20
Prirodni gas		38.203 [1000 Sm ³]		36.856,00 [1000 Sm ³]	96,47

Izvor: "Elektro distribucija Zenica" Zenica, rudnici uglja na području Kantona, FMERI;

4. TRGOVINA, UGOSTITELJSTVO I TURIZAM

4.1. Opće stanje trgovine

Obzirom da broj registrovanih poslovnih subjekata iz područja djelatnosti G čini gotovo 30% ukupnog broja registrovanih poslovnih subjekata na području Zeničko-dobojskog kantona, trgovina predstavlja dominantnu privrednu djelatnost i jedna je od pokretačkih faktora privredne aktivnosti, kao i veoma bitna ekonomska aktivnost s aspekta jačanja konkurentnosti domaće proizvodnje i poticanja izvoza. Zbog mnogih problema vezanih za pravovremenost i obuhvat prikupljenih podataka, za analizu poslovanja preduzeća iz oblasti trgovine i kreiranje ove Informacije, korišteni su raspoloživi objavljeni podaci Federalnog zavoda za statistiku i podaci iz registara koje vode općine na području Zeničko-dobojskog kantona.

Na području Zeničko-dobojskog kantona, shodno podacima Federalnog zavoda za statistiku objavljenih sredinom 2017. godine, sa 31.12.2016. godine, bilo je registrovano 4.891 privrednih subjekata koji su u skladu sa Klasifikacijom djelatnosti BiH 2010, registrovani za obavljanje djelatnosti iz područja G- trgovina na veliko i na malo, a što je za 178 subjekata više u odnosu na 2015. godinu.

U sljedećoj tabeli dat je broj registrovanih privrednih subjekata u 2015. i 2016. godini.

Tabela 36. Broj registrovanih poslovnih subjekata iz područja djelatnosti G – trgovina na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikla u 2015. i 2016. godina

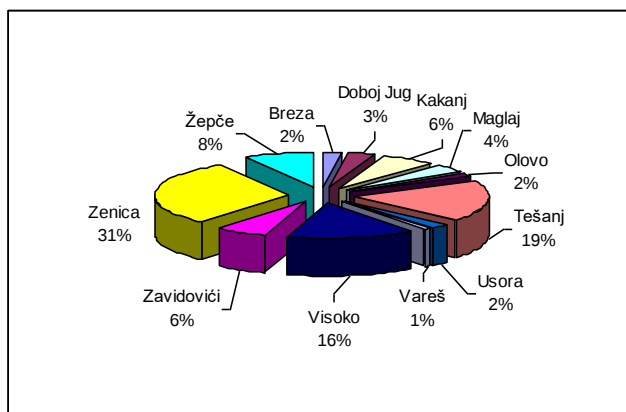
Godina	2015	2016
Pravne osobe	1339	1345
Dijelovi pravnih osoba	1681	1711
Obrt	1693	11835
Ukupno	4713	4891

U narednoj tabeli slijedi pregled registriranih privrednih subjekata po općinama Zeničko-dobojskog kantona sa 31.12.2016. godine, te grafički prikaz učešća trgovine shodno općinama u kojima su registrovane, u ukupnom broju registrovanih na području Kantona:

Tabela 37. Pregled registriranih privrednih subjekata po općinama Zeničko-dobojskog kantona

OPĆINA	Pravne osobe	Jedinice u sastavu	Obrt	Ukupno
Breza	30	58	63	151
Doboj Jug	44	38	28	110
Kakanj	87	132	140	359
Maglaj	54	68	122	244
Olovo	24	28	37	89
Tešanj	250	254	255	759
Usora	30	18	15	63
Vareš	10	39	63	112
Visoko	211	232	314	757
Zavidovići	83	119	168	370
Zenica	410	568	532	1.510
Žepče	112	157	98	367
Zeničko-dobojski kanton	1.345	1.711	1.835	4.891

Dijagram 8: Prikaz učešća trgovine shodno općinama u kojima su registrovane

U narednoj tabeli dat je i pregled trgovačkih radnji (TR) iz Registra trgovačkih radnji koje vode nadležne općinske službe po pojedinim općinama u 2015. i 2016. godini.

Tabela 38. Broj trgovačkih radnji po općinama Kantona

OPĆINA	Broj TR u 2015. godini	Broj TR u 2016. godini	Broj upisanih TR u toku 2016. godine	Broj brisanih TR u toku 2016. godine
Breza	80	81	2	1
Doboj Jug	16	15	1	2
Kakanj	94	91	11	16
Maglaj	111	109	12	14
Olovo	41	32	5	6
Tešanj	298	296	19	21
Usora	8	8	1	1
Vareš	36	35	2	3
Visoko	292	295	29	26
Zavidovići	119	162	43	11
Zenica	401	469	104	56
Žepče	76	86	12	2
Zeničko-dobojski kanton	1.572	1.679	241	159

Iz navedene tabele se vidi da je najveći broj trgovačkih radnji registrovan na području Grada Zenica, a zatim slijede općina Tešanj i općina Visoko. U toku 2016. godine iz registra je brisano 159 trgovačkih radnji, što je za 96 radnji manje u odnosu na 2015. godinu, te se uglavnom odnosi na brisanje po zahtjevu stranke.

Prema podacima Zavoda za statistiku Federacije BiH, objavljenim u „Mjesečni statistički pregled FBiH po kantonima“ br. 3/17, prosječan broj zaposlenih u trgovini tokom 2016. godine je 10.264 uposlenih, što je 14,23% u odnosu na ukupan broj zaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu, a za 6,2% je veći u odnosu na prosječan broj zaposlenih u 2015. godini. Prosječna neto plaća je iznosila 520,00 KM, dok je prosječna bruto plaća iznosila 779,00 KM.

Tržište je relativno dobro snabdjeveno, naročito proizvodima iz uvoza, kako iz razloga liberalizacije trgovine, tako i razgranate mreže trgovačkih lanaca stranih osnivača.

4.2. Opće stanje ugostiteljstva i turizma

Statistički gledano, praćenje razvoja ugostiteljske i turističke djelatnosti vrši se kroz praćenje prometa u ugostiteljstvu, broja posjeta, odnosno dolazaka koji su evidentirani od strane ugostiteljskih objekata koji pružaju usluge smještaja i broja ostvarenih noćenja domaćih i stranih turista.

Na području Zeničko-dobojskog kantona, shodno podacima Federalnog zavoda za statistiku objavljenih sredinom 2017. godine, sa 31.12.2016. godine, bilo je registrovano 1.313 privrednih subjekata koji su registrovani za obavljanje ugostiteljske djelatnosti (hotelijerstvo i ugostiteljstvo), a što je za 34 subjekta više u odnosu na 2015. godinu.

U sljedećoj tabeli dat je broj registrovanih privrednih subjekata u 2015. i 2016. godini.

Tabela 39. Broj registrovanih poslovnih subjekata iz područja djelatnosti I –djelatnost pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) 2015. i 2016. godina

Godina	2015	2016
Pravne osobe	86	90
Dijelovi pravnih osoba	243	243
Obrt	950	980
Ukupno	1279	1313

U narednoj tabeli slijedi pregled registriranih privrednih subjekata po općinama Zeničko-dobojskog kantona sa 31.12.2016. godine, te grafički prikaz učešća ugostiteljstva shodno općinama u kojima su registrovane, u ukupnom broju registrovanih na području Kantona:

Tabela 40: Pregled registriranih privrednih subjekata po općinama Zeničko-dobojskog kantona

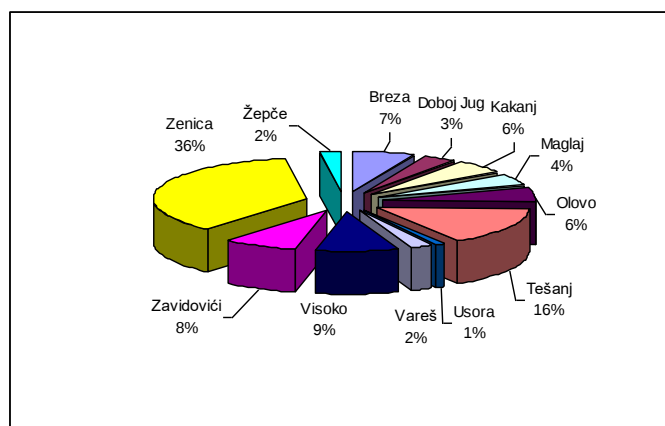
OPĆINA	Pravne osobe	Jedinice u sastavu	Obrt	Ukupno
Breza	6	12	35	53
Doboj Jug	3	2	21	26
Kakanj	5	16	82	103
Maglaj	4	7	50	61
Olovo	5	4	14	23
Tešanj	14	29	98	141
Usora	1	2	15	18
Vareš	2	4	37	43
Visoko	8	35	133	176
Zavidovići	7	15	71	93
Zenica	33	92	364	489
Žepče	2	25	60	87
Zeničko-dobojski kanton	90	243	980	1313

U narednoj tabeli dat je i pregled ugostiteljskih radnji (UR) iz registara koje vode nadležne općinske službe po pojedinim općinama u 2015. i 2016. godini.

Tabela 41. Broj ugostiteljskih radnji po općinama Kantona

OPĆINA	Broj UR u 2015. godini	Broj UR u 2016. godini	Broj upisanih UR u toku 2016. godine	Broj brisanih UR u toku 2016. godine
Breza	42	41	7	8
Doboj Jug	18	17	2	2
Kakanj	72	68	16	28
Maglaj	45	41	5	9
Olovo	15	14	2	0
Tešanj	183	185	13	14
Usora	19	18	1	2
Vareš	24	26	2	2
Visoko	142	140	27	29
Zavidovići	81	59	6	6
Zenica	344	333	70	55
Žepče	70	81	14	3
Zeničko-dobojski kanton	1.055	1.023	165	158

Dijagram 9. Prikaz učešća ugostiteljskih radnji shodno općinama u kojima su registrovane

Prema podacima Zavoda za statistiku Federacije BiH, prosječan broj zaposlenih u ugostiteljstvu (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) u 2016. godine je 2.917 uposlenih, što je 4,04% u odnosu na ukupan broj zaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu, a za 2,91% je veći u odnosu na prosječan broj zaposlenih u 2015. godini.

Prosječna neto plata uposlenih u ovom sektoru u 2016. godini je iznosila 440,00 KM, a bruto plaća 652,00 KM, i najniža je među plaćama u Zeničko-dobojskom kantonu, a što naročito utiče na kvalitet usluga koje uposleni pružaju.

Na području Zeničko-dobojskog kantona je 46 kategorisana ugostiteljska objekta za smještaj sa osnovnim kapacitetom oko 1500 ležaja. Analizirajući podatke iz tabele može se uočiti da na području Zeničko-dobojskog kantona preovladavaju smještajni objekti vrste “motel”, dok je jedanaest ugostiteljskih objekata vrste “hotel”, od čega su četiri objekta razvrstana u kategoriju koja se obilježava sa 4 zvjezdice.

Ugostiteljski objekti sa 4 zvjezdice:

1.	HOTEL 4 *	Hotel „Zenica“ Zenica
2.	HOTEL 4 *	Hotel „Dubrovnik“ Zenica
3.	HOTEL 4*	Hotel „Ukus“, Tešanj
4.	Seljačko domaćinstvo 4*	Seljačko domaćinstvo „Šadrvan“ selo Ravne bb, Vareš

U toku 2016. godine Ministarstvo za privredu izvršilo je kategorizaciju dva ugostiteljska objekta koji pružaju uslugu smještaja i to:

Tabela 42. Kategorisani objekti u 2016. godini

Podnosilac zahtjeva		Adresa ugostiteljskog objekta	Vrsta i naziv ugostiteljskog objekta	Kategorija za koju je izdato rješenje
1		2	3	4
1.	Fejzić (Fadil) Adnana iz Zenice	Zacarina br. 17, općina Zenica	Hotel „Fontana“	-tri zvjezdice
2.	“VIZIJA” d.o.o. Sarajevo	Branilaca bb, općina Olovo	Motel “VIZIJA”	- tri zvjezdice

U narednoj tabeli dajemo pregled registrovanih ugostiteljskih objekata za smještaj prema vrsti objekta i općinama Zeničko-dobojskog kantona:

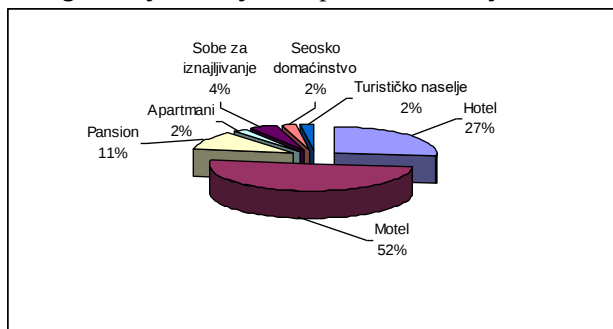
Tabela 43. Registrovani ugostiteljski objekti za smještaj prema vrsti objekta i općinama Kantona

Red. broj	OPĆINA	Hotel	Motel	Pansion	Prenočište	Apartmani	Kamp	Sobe za iznajmljivanje	Seosko domaćinstvo	Gostionica sa prenočištem	Turističko naselje	UKUPNO
1.	Breza		1									1
2.	Doboj Jug		1									1
3.	Kakanj	1	1	2							1	5
4.	Maglaj	1	1			1						3
5.	Olovo	1	2					1				4
6.	Tešanj	2	8									10
7.	Usora	1	2									3
8.	Vareš		1						1			2
9.	Visoko	2	1	1								4
10.	Zavidovići											0
11.	Zenica	5	3	2				1				11
12.	Žepče		2									2
		12	23	5	0	1	0	2	1	0	1	46

Analizirajući broj i vrstu smještajnih objekata po općinama Kantona (tabela gore) vidljivo je da općina Zavidovići jedina nema registrovan i kategorisan objekat u kojima se pružaju usluge smještaja, dok je najveći broj istih u općinama Zenica i Tešanj.

Kada su u pitanju ugostiteljski objekti u kojima se pružaju usluge smještaja prema vrsti ugostiteljskog objekta nema objekata vrste prenoćište, kamp i gostionica sa prenoćištem, a struktura izgleda ovako:

Dijagram 10. Zastupljenost ugostiteljskih objekata prema vrsti objekta

Zeničko-dobojski kanton je u toku 2016. godine posjetilo 20.637 turista, a što je u odnosu na 2015. godinu više za 3091 turistu. Turisti su ostvarili 40.247 noćenja, a što je za 6.099 noćenja više nego u 2015. godini. Potrebno je naglasiti da iskazan broj dolazaka turista predstavlja broj dolazaka turista koji su koristili usluge smještaja u smještajnim objektima na području Kantona.

Tabela 44. Dolasci i noćenja turista u toku 2015. i 2016. godine u ZDK

Turisti	Dolasci turista 2015. godina	Dolasci turista 2016. godina	Noćenje turista 2015. godina	Noćenje turista 2016. godina
Domaći	7.494	8.353	12.686	14.464
Strani	10.052	12.284	21.462	25.783
Ukupno	17.546	20.637	34.148	40.247

Tabela 45. Dolasci i noćenja turista po vrstama objekata

Po vrstama objekata	Dolasci turista 2015. godina	Dolasci turista 2016. godina	Noćenje turista 2015. godina	Noćenje turista 2016. godina
Hoteli i sličan smještaj	17.343	20.474	32.657	39.517
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	203	163	1.491	730
Ukupno	17.546	20.637	38.758	40.247

Tabela 46. Dolasci i noćenja domaćih turista po vrstama objekata

Po vrstama objekata	Dolasci turista 2015. godina	Dolasci turista 2016. godina	Noćenje turista 2015. godina	Noćenje turista 2016. godina
Hoteli i sličan smještaj	7.455	8.276	12.532	14.156
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	39	77	154	308
Ukupno	7.494	8.353	12.686	14.464

Tabela 47. Dolasci i noćenja stranih turista po vrstama objekata

Po vrstama objekata	Dolasci turista 2015. godina	Dolasci turista 2016. godina	Noćenje turista 2015. godina	Noćenje turista 2016. godina
Hoteli i sličan smještaj	9.888	12.198	20.125	25.361
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	164	86	1.337	422
Ukupno	10.052	12.284	21.462	25.783

Iz navedenih tabela vidljivo je da se više od 90% prometa odvija preko hotela i sličnog smještaja. Postoje čvrste indicije o podcijenjenosti podataka o broju dolazaka i noćenja turista, te ostvarenog turističkog prometa. Razlog odstupanja stvarnih od zvaničnih pokazatelja se može tražiti u učešću neformalnog sektora u ukupnim turističkim dešavanjima.

U sljedećoj tabeli dajemo prikaz stranih turista i noćenja po zemljama iz kojih dolaze i iz iste je evidentno da najveći broj turista dolazi iz zemalja okruženja Hrvatska, Srbija i Slovenija, a od ostalih prednjače posjetioci iz Njemačke, Turska i Austrije.

Tabela 48. Broj stranih turista shodno zemlji iz koje dolaze

Turisti i noćenja po zemljama iz kojih dolaze	Dolasci turista	Noćenje turista
Albanija	29	38
Austrija	463	826
Belgija	136	346
Bugarska	42	74
Crna Gora	139	179
Češka	145	235
Danska	42	125
Finska	44	81
Francuska	135	295
Grčka	15	23
Holandija/Nizozemska	296	600
Hrvatska	2.512	4.497
Irska	17	55
Island	0	0
Italija	753	1.854
Kipar	1	1
Latvija	2	14
Litvanija	3	3
Luksemburg	3	15
Mađarska	296	418
Makedonija	146	270
Malta	0	0
Norveška	65	166
Njemačka	945	2.007
Poljska	246	1.039
Portugal	24	100
Rumunija	123	936
Rusija	21	35
Slovačka	83	297

Turisti i noćenja po zemljama iz kojih dolaze	Dolasci turista	Noćenje turista
Slovenija	1.323	2.066
Srbija	1.213	2.322
Španija	34	57
Švicarska uklj. Lihtenštajn	221	536
Švedska	199	336
Turska	529	1.408
UK	159	568
Ukrajina	21	32
Ostale europske zemlje	8	16
Egipat	5	28
Ostale afričke zemlje	14	51
Kanada	28	60
SAD	127	256
Ostale sjeverno-američke zemlje ili teritorije	1	1
Brazil	7	28
Ostale zemlje Južne ili Srednje Amerike	4	4
Indija	22	82
Izrael	95	183
Japan	1	2
Južna Koreja	357	357
Kuvajt	76	169
Kina	22	34
Saudijska Arabija	246	441
Ostale azijske zemlje	375	1.055
Australija	102	315
Ujedinj. Arapski Emirati	226	594
Ostale zemlje Okeanije	2	6

Prosječna dužina boravka turista na području Zeničko-dobojskog kantona u 2016. godini iznosi 1,95 dana i u blagom je rastu u odnosu na 2015. godinu, a isto ukazuje na to da se turistički potencijali ovog Kantona još uvijek nedovoljno koriste, što nameće kao zadatak aktivnosti na unapređenju i poboljšanju turističke ponude ovog Kantona i promociji iste.

5. PODUZETNIŠTVO I MALA I SREDNJA PODUZEĆA (MSP)

5.1. Uvod

Poduzetništvo je spremnost pojedinca ili više partnera da uz određeno ulaganje kapitala i preuzimanje rizika uđu u poslovni poduhvat sa ciljem stvaranja profita. To je način privrednog djelovanja u kojem poduzetnik odlučuje što, kako i za koga stvoriti i na tržištu realizirati ulazeći u poduzetnički pothvat na svoj trošak i rizik s ciljem sticanja dobiti.

Često se pojam poduzetništvo povezuje sa upravljanjem malim obrtima, preduzećima, ali neki autori proširuju mu važenje i na velike organizacije.

Bit poduzetništva je u stalnom traženju novih ideja, maštovitosti u pronalaženju novih mogućnosti u poslovanju, pouzdanoj intuiciji i procjeni, te vještini i borbenosti.

Razvijanje poduzetničkog duha se odnosi na stvaranje uvjeta u kojima ljudi mogu da: budu inovativni, rješavaju problem, razmišljaju pozitivno, prave nove prilike, budu samomotivirani, razmišljaju kritički, budu proaktivni, stvaraju nove ideje, pronalaze rješenja i izazivaju postavljene norme.

Osnovna podrška razvijanja poduzetništva je poduzetnička infrastruktura koju čine:

- konsultantski subjekti – agencije,
- finansijski subjekti,
- poslovno-poduzetničke zone,
- poduzetnički inkubatori itd.

5.1.1. Konsultantski subjekti – agencije

U nastojanju da se prevaziđu brojni socijalni i ekonomski problemi sa kojima se Bosna i Hercegovina suočila u poslijeratnom periodu, lokalna zajednica je uz podršku međunarodne zajednice pokrenula inicijativu za oporavak i stimuliranje ekonomskog razvoja. Rezultat ove inicijative je pokretanje procesa ekonomske regionalizacije, osnivanjem regionalnih razvojnih agencija. Regionalne razvojne agencije su ključni sudionici u izradi i provedbi strategija za ekonomski razvoj na lokalnom nivou. Tamo gdje postoje regionalne razvojne agencije, postoji i institucionalni okvir za povezivanje niza djelatnosti i za dovođenje istih u vezu sa raznovrsnim zajedničkim ciljevima oko kojih su se zainteresirane strane usaglasile.

Među zainteresirane strane spadaju: lokalne vlasti, mjesne zajednice, privredne komore i udruženja poslodavaca, istraživačke i obrazovne institucije, lokalne razvojne organizacije, nevladine organizacije, pružaoci poslovnih usluga, organizacije tržišta rada, sindikati, itd.

Na području Zeničko-dobojskog kantona egzistira Regionalna razvojna agencija (REZ) koja djeluje u regiji Centralna BiH unutar Bosne i Hercegovine. Osnovana je u maju/svibnju 2004. godine. Platforma za osnivanje Agencije je partnerstvo vladinih i nevladinih institucija. Osnivači su 15 općina, 2 kantona, 15 poslovnih udruženja, 1 mikrokreditna organizacija.

Aktivnosti REZ Agencije mogu se svrstati u dvije glavne skupine:

- aktivnosti koje se odnose na identificirane potrebe općina, gdje prevladava potreba za daljnjom izgradnjom kapaciteta za razvoj projekata, apsorpciju fondova, promociju i razvoj poslovne infrastrukture, te
- potporu razvoju malih i srednjih preduzeća kroz pružanje konsultantskih usluga, uspostavljanje poslovnih veza, podršku izvozu i ulaganjima, kao i promociju.

Na području Zeničko-dobojskog kantona potpisan je Sporazuma o osnivanju Mreže lokalnih agencija. Osnivači Mreže su: Razvojna agencija Žepče RAŽ, Agencija za ekonomski razvoj Zenica ZEDA, Razvojna agencija Zavidovići RAZ i Agencija za razvoj

Općine Tešanj TRA. Cilj osnivanja Mreže je da međusobno uveže sve instrumente ekonomskog razvoja i poveže postojeću lokalnu i regionalnu infrastrukturu u cilju održivog ekonomskog razvoja lokalnih zajednica, Kantona i države.

Vlada Zeničko-dobojskog kantona potiče i podupire razvoj na cijelom području kantona, a razvojne agencije smatra inicijatorom i kreatorom razvoja u općinama.

5.1.2. Finansijski subjekti

Finansijski subjekti koji daju podršku razvijanja poduzetništva su:

- komercijalne banke,
- mikrokreditne organizacije,
- kreditno-garancijski fond Vlade Zeničko-dobojskog kantona (KGF),
- poticaji Vlade Zeničko-dobojskog kantona itd.

Kreditno-garancijski fond Vlade Zeničko-dobojskog kantona je jedan od finansijskih subjekata koji daju podršku razvijanja poduzetništva preko izuzetno povoljnih kredita.

Korisnici ovih kredita mogu biti privredna društva koja se bave proizvodnom ili proizvodno-uslužnom djelatnošću. Sredstva iz kredita se mogu koristiti za nabavku mašina, opreme i dijelova, te za tehnološka unapređenja.

Ministarstvo za privredu je na osnovu Odluka Vlade Kantona, Kriterija i Javnih poziva za svaki poticaj pojedinačno provelo dodjelu poticaja.

Osnovni kriteriji su jedinstveni za sve vrste poticaja, a odnose se na uredno izmirivanje: poreza, uključujući i indirektne, te doprinosa (zdravstveno, penziono osiguranje).

Posebni kriteriji su vezani za vrstu poticaja, a odnose se na: odobrenje za upotrebu objekta, certifikat za uveden međunarodni standard, potpisan ugovor za investicijske kredite sa dokazima o urednom vraćanju glavnice i kamata, dokaze o realiziranoj investiciji i drugo.

Realizacija svih poticaja ima karakter refundacije, odnosno poticaja nakon realizacije aktivnosti po kriterijima. Ovaj metod garantuje potpuno postizanje ciljeva i efekata poticaja.

U periodu od 2005 do 2016.godine, Ministarstvo za privredu je podržalo 472 privredna subjekta sa 752 poticaja u iznosu od 12.697.765,48 KM. U 2016.godini odobrena su 62 poticaja u iznosu od 1.105.721,85 KM

5.1.3. Poslovno-poduzetničke zone

Osnovna infrastruktura za podršku maloj privredi su poslovno-poduzetničke zone.

Ministarstvo za privredu Zeničko-dobojskog kantona, je dalo, iz sredstva dobivenih od koncesija, poticaje za bržu izgradnju poslovnih-poduzetničkih zona u funkciji bržeg razvoja poduzetništva: u 2010.god. 457.040,83 KM, u 2011.god. 536.761,36 KM a u 2012.god. 399.236,56 KM, u 2013.god. 331.151,87 KM, u 2014.god. 0 (nije bilo ulaganja zbog poplava), i u 2015.god. 12.731,00 KM, što je ukupno 1.736.921,62 KM, (Tabela 5.1., 5.2. , 5.3. , 5.4. i 5.5.) i ima za cilj:

- Pružanje potpore poduzetnicima za lakšom izgradnjom poslovnog prostora na potpuno infrastrukturno opremljenom zemljištu,
- Osnivanje novih privrednih subjekata,
- Poticanje izvozne konkurentnosti i privlačenje stranih ulaganja,
- Stvaranje preduslova za razvoj male i srednje privrede, te otvaranje novih radnih mjesta,
- Promocija direktnih investicija tehnološke politike, te partnerstva javnog i privatnog sektora,

- Davanje pogodnosti poduzetnicima,
- Razvoj lokalne zajednice kantona i općina.

GODINA 2010. Tabela 49.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Projektna dokumentacija za poslovno-poduzetničku zonu „Vrtlište I“	Kakanj	19.072,52
2.	Izgradnja infrastrukturnih objekata poslovno-poduzetničke zone „Vrtlište II“	Kakanj	230.703,09
3.	Izgradnja infrastrukturnih objekata poslovno-poduzetničke zone „Vila Tešanj“	Tešanj	56.856,93
4.	Projektna dokumentacija za poslovno-poduzetničku „Vila Tešanj“	Tešanj	2.970,63
5.	Izgradnja infrastrukturnih objekata poslovno-poduzetničku zone „Matuzići“	Doboj Jug	147.437,66
		UKUPNO:	457.040,83

GODINA 2011. Tabela 50.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna-poduzetnička zona Ekonomija - Batvice	Zavidovići	71.588,34
2.	Izgradnja poslovno-poduzetničke zone "Matuzići" Korak 2- Faza II	Doboj Jug	124.062,32
3.	Izgradnja poslovno-poduzetničke zone "Bukva-Vila" Korak 2-FazaII	Tešanj	133.446,30
4.	Poslovno-poduzetnička zona Ekonomija - Batvice (Korak 1- Faza II)	Zavidovići	91.545,10
5.	Poslovno-poduzetnička zona "Žabljak" (Korak 1. i 2.- Faza II)	Usora	116.119,30
		UKUPNO:	536.761,36

GODINA 2012. Tabela 51.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovana zona Žepče (faza I)	Žepče	129.920,00
2.	Poslovana zona Žepče (faza II)	Žepče	150.000,00
3.	Poslovana zona Zavidovići	Zavidovići	150.000,00
		UKUPNO:	399.236,56

GODINA 2013. Tabela 52.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovno-poduzetničku zonu „Vrtlište“	Kakanj	31.151,87
2.	Poslovana zona “Glinište”	Tešanj	300.000,00
		UKUPNO:	331.151,87

GODINA 2014. –Nije bilo

GODINA 2015. Tabela 53.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna zona „Misurići“	Maglaj	2.731,00
2.	Poslovana zona “Glinište”	Tešanj	10.000,00
		UKUPNO:	12.731,00

GODINA 2016. Tabela 54.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna zona „Bukva“	Tešanj	4.539,60
2.	Poduzetnička zona “Lugovi”	Usora	5.000,00
		UKUPNO:	9.539,60

5.1.4. Poduzetnički inkubator

Poduzetnički inkubator predstavlja «dom» za uzgajanje novih preduzeća koji svim potencijalnim poduzetnicima čiji poslovni plan obećava realne mogućnosti razvoja, obezbjeđuje povoljne uslove rada, početne prostorije, administrativnu poslovnu podršku, savjetovanje i drugu pomoć, kako bi u 3-4 godine razvili preduzeće, sposobno da pod tržišnim uslovima uspješno radi.

Dakle, to su sistemi kojima je svrha uspostavljanje poslovne infrastrukture koja služi privrednim subjektima da u što kraćem vremenu postanu tržišno aktivni, te profitabilni.

Korisnici Inkubatora mogu postati sva lica koja obavljaju ili imaju namjeru da obavljaju privrednu djelatnost osim proizvodnje hrane, trgovine i ugostiteljstva, pod uslovom da je prostor kojim Inkubator raspolaže pogodan za obavljanje te djelatnosti svojom veličinom i funkcionalnošću.

Veličina dodijeljenog prostora ovisi o opravdano iskazanim potrebama korisnika obrazloženim biznis planom. Registracija korisnika ne može biti starija od 12 mjeseci u momentu donošenja odluke o prijemu. Izuzetak su korisnici čija registracija je starija od 12 mjeseci ako u inkubatoru žele implementirati novi projekat ili proširiti postojeći uz zaposlenje nove radne

Poduzetnički inkubatori okupljaju male poduzetnike koji tek počinju poslovati ili su u fazi rasta i razvoja i nemaju vlastiti prostor. Upravo inkubatori omogućuju poduzetnicima

korištenje poslovnog prostora po vrlo povoljnim uslovima (bez najamnine ili uz smanjenu najamninu) ograničen broj godina. Osim poslovnog prostora, korisnicima su na raspolaganju poslovna infrastruktura, intelektualne i poslovne usluge i dr. U razdoblju inkubacije nakon čega bi trebali postati samostalni i prepustiti mjesto u inkubatoru drugom preduzeću.

Na području Zeničko-dobojskog kantona inkubatori su formirani uz finansijsku pomoć Ministarstvo za privredu u Zenici, Zavidovičima i Žepču.

5.2. Mala i srednja preduzeća (MSP)

Malo i srednje poduzetništvo čine najvitalniji i značajan segment privrednog i jedinstvenog prostora Zeničko-dobojskog kantona. Od ukupnog broja uposlenih u sektoru MSP-a uposleno je 65-70% uposlenika. Struktura MSP-a je nepovoljna, premalo je proizvodnih MSP-a, uvoz je veći od izvoza, a stopa neuposlenih procjenjuje se do 40%. S obzirom na potencijal, prirodne i radom stvorene resurse, otvara se realna šansa za razvitak novih MSP-a, a prioritetno proizvodnih.

Prema Zakona o poticaju razvoja male privrede ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj:19/06), propisano je da malu privredu čine subjekti male privrede, fizička i pravna lica, koja trajno obavljaju zakonom dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dohotka odnosno dobiti, uključujući samoupošljavanje i obiteljske poslove povezane sa obrtom i drugim djelatnostima, registrovani kod nadležnog organa, bez obzira na oblik organizovanja i koji:

- su samostalni u poslovanju,
- upošljavaju godišnje manje od 250 lica i
- ostvaruju godišnji promet do 40 miliona KM i/ili čija godišnja bilansa stanja ne prelazi 30 miliona KM.

Prema veličini, u smislu ovog Zakona, razlikuju se mikro, mali i srednji subjekti male privrede pri čemu:

- Mikro subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 10 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnja bilansa stanja ne prelazi 400.000 KM,
- Mali subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 50 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnja bilansa stanja ne prelazi četiri miliona KM i
- Srednji subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 250 lica, čiji godišnji promet ne prelazi 40 miliona KM i/ili čiji godišnji bilans stanja ne prelazi 30 miliona KM.

Prema Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj:83/09), pravna lica u smislu ovog zakona, razvrstavaju se na mala, srednja i velika, zavisno od pokazatelja utvrđenih na dan sastavljanja finansijskih izvještaja u poslovnoj godini, prema sljedećim kriterijima:

- visina prihoda,
- vrijednost imovine,
- prosječan broj zaposlenika u toku poslovne godine.

Mala pravna lica su ona koja ispunjavaju najmanje dva od sljedećih uslova:

- prosječan broj zaposlenih je manji od 50,
- prosječna vrijednost poslovne imovine na kraju poslovne godine je manja od 1,000.000,00 KM,
- ukupan godišnji prihod je manji od 2,000.000,00 KM.

Srednja pravna lica su ona koja na dan sastavljanja finansijskih izvještaja ispunjavaju najmanje dva od sljedećih uslova:

- prosječan broj zaposlenih u toku godine je od 50 do 250,
- prosječna vrijednost poslovne imovine na kraju poslovne godine iznosi od 1.000.000,00 KM do 4.000.000,00 KM,
- ukupan godišnji prihod iznosi od 2.000.000,00 KM do 8.000.000,00 KM.

U srednja pravna lica razvrstavaju se i ona čije vrijednosti su veće od gornjeg iznosa jednog od uslova iz stava 3.

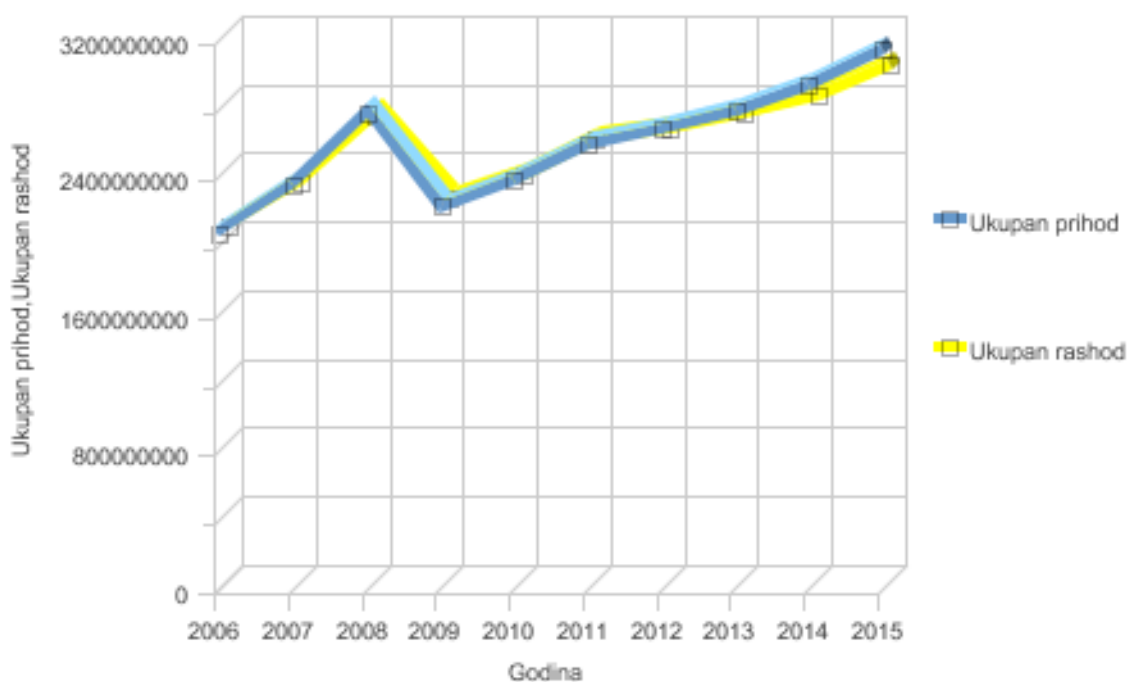
Velika pravna lica su ona koja prelaze gornje vrijednosti iz najmanje dva uslova iz stava 3.

U kategoriju malih i srednjih preduzeća treba uvrstiti i obrte (samostalna privredna djelatnost). Oni bi, u smislu preporuka Evropske komisije, spadali u mikro poduzeća, premda oni u Federaciji BiH, u formalno-pravnom smislu nisu preduzeća.

Prema podacima **“Informacionog sistema registra malih i srednjih preduzeća (ISR–MSP)”** koje je izdalo Federalno ministarstvo razvoja poduzetništva i obrta, a koji objedinjuje i agrerira skup podataka iz tri izvora: AFIP/FIP, PU i Sud BiH za Zeničko-dobojskog kanton imamo sljedeće podatke:

Prilog 1. UKUPAN PRIHOD, RASHOD POSLOVNIH SUBJEKATA U STATISTIČKIM GODINAMA, IZRAŽEN U KM

Godina	Ukupan prihod u KM	Ukupan rashod u KM
2006	2.068.520.258,00	2.063.144.975,00
2007	2.350.215.601,00	2.315.118.279,00
2008	2.759.973.787,00	2.699.093.923,00
2009	2.224.448.216,00	2.232.541.739,00
2010	2.384.354.282,00	2.368.431.956,00
2011	2.587.006.616,00	2.577.946.109,00
2012	2.672.179.189,00	2.635.712.133,00
2013	2.776.617.420,00	2.720.817.672,00
2014	2.937.747.609,00	2.822.401.085,00
2015	3.142.963.082,00	2.999.730.170,00

U prilogu 1. prikazan je ukupan prihod i rashod poslovnih subjekata u statističkim godinama od 2006 do 2015. godine, izražen u KM. Iz dijagrama je vidljivo da je mala razlika između prihoda i rashoda i da trend rasta ili pada prihoda prati jedan drugi. U prve dvije godine prikaza imamo rast i prihoda i rashoda da bi u 2009. godini zabilježili pad, a poslije sve do 2015. godine imamo kontinuiran rast i prihoda i rashoda.

**Prilog 2. UKUPAN DOBIT I GUBITAK POSLOVNIH SUBJEKATA U
STATISTIČKIM GODINAMA, IZRAŽEN U KM**

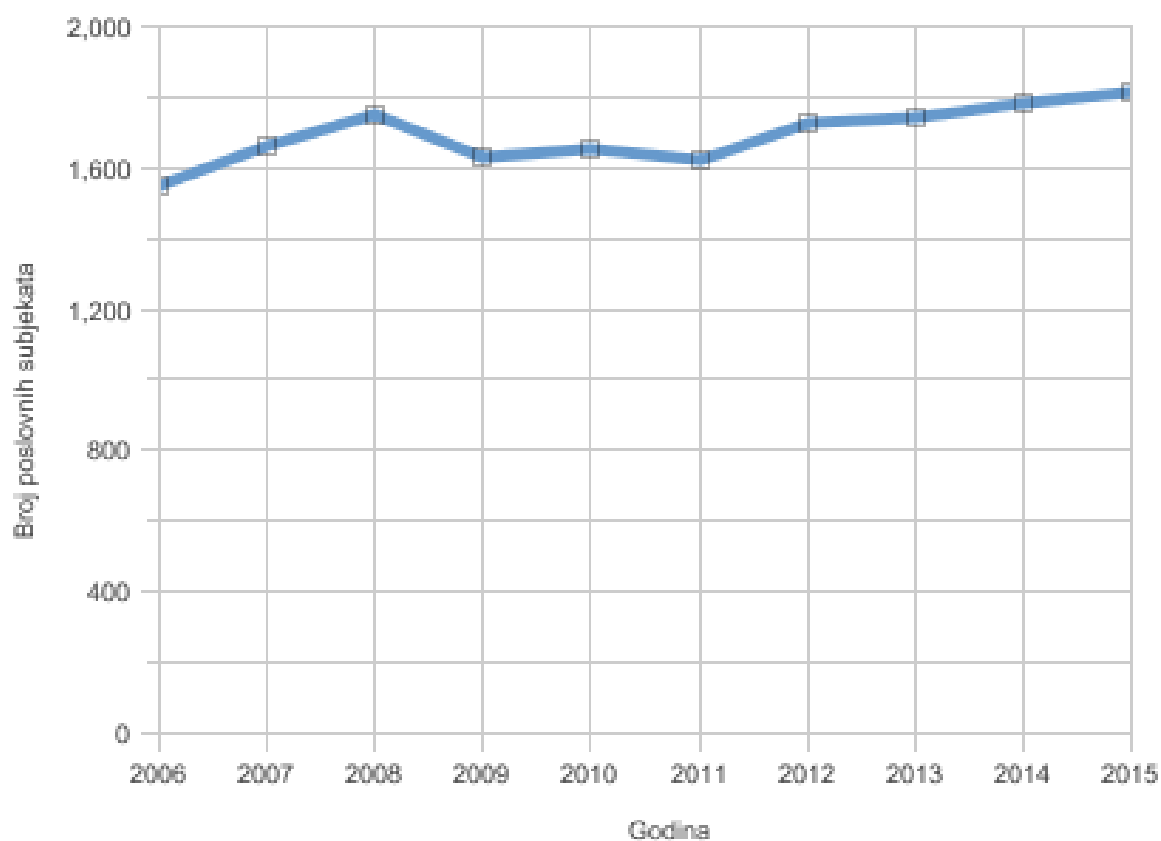
Godina	Dobitak u KM	Gubitak u KM
2006	56.693.172,00	57.015.967,00
2007	78.367.769,00	50.069.379,00
2008	106.972.339,00	54.662.156,00
2009	82.444.045,00	96.680.405,00
2010	89.178.577,00	79.561.016,00
2011	88.919.919,00	82.591.108,00
2012	105.214.813,00	69.064.661,00
2013	130.697.987,00	82.588.766,00
2014	160.368.476,00	44.304.005,00
2015	192.578.887,00	48.794.952,00

U prilogu 2. prikazan ukupan dobit i gubitak poslovnih subjekata u statističkim godinama od 2006 do 2015. godine, izražen u KM. Iz dijagrama je vidljivo da je dobit nakon početnog rasta u prve dvije godine (2007 i 2008) zabilježila pad u 2008. godini i od tada bilježi konstantan rast a gubitak je nakon blagog pada u prve tri, godine, u 2009. godini je naglo porastao, da bi nastavio uglavnom kontinuiran pad, odnosno povećavao se do kraja posmatranog razdoblja.

Prilog 3. BROJ POSLOVNIH SUBJEKATA KOJI JE POSLOVAO SA DOBITKOM

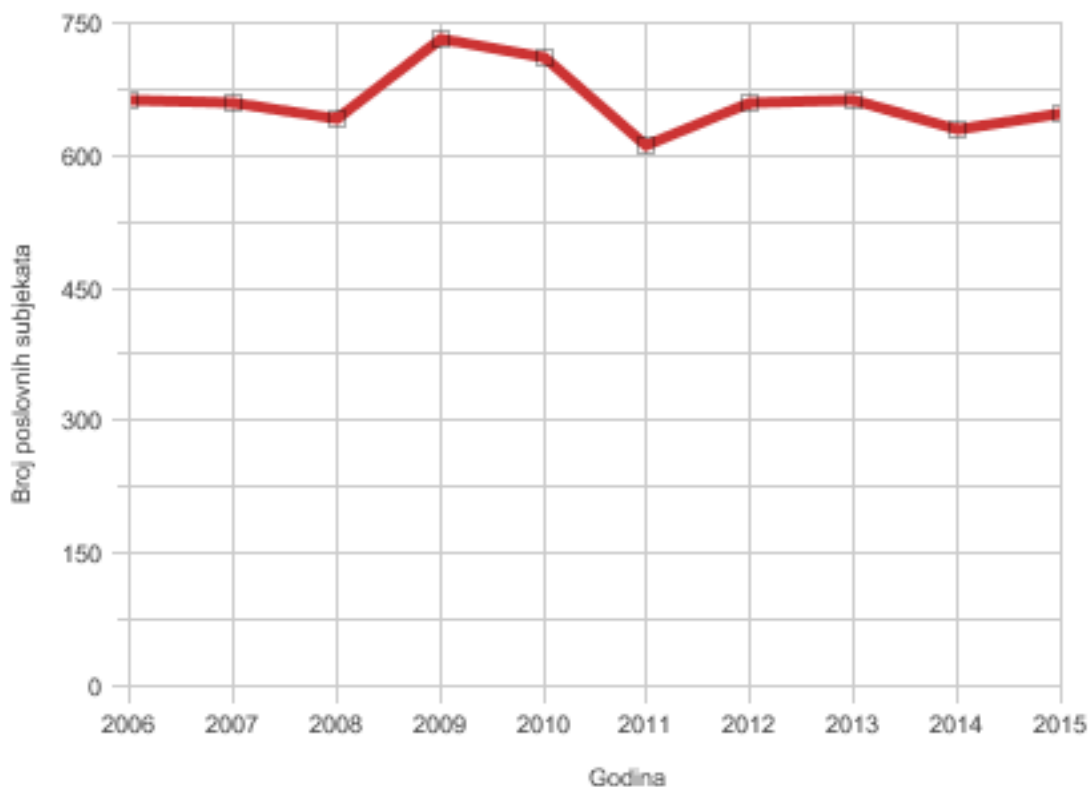
Godina	Broj poslovnih subjekata
2006	1553
2007	1662
2008	1752
2009	1634
2010	1655
2011	1620
2012	1728
2013	1745
2014	1784
2015	1819

U prilogu 3. prikazan je broj poslovnih subjekata koji je poslovao sa dobitom u statističkim godinama od 2006, do 2015. godine. Iz dijagrama je vidljivo da je u prve dvije godine (2007. i 2008.), broj subjekata rastao do 1752, da bi u 2009. godini pao na 1634 i od te godine do kraja bilježi uglavnom kontinuiran rast da bi na kraju 2015.godine iznosio 1819 poslovnih subjekata.

Prilog 4. BROJ POSLOVNIH SUBJEKATA KOJI JE POSLOVAO SA GUBITKOM

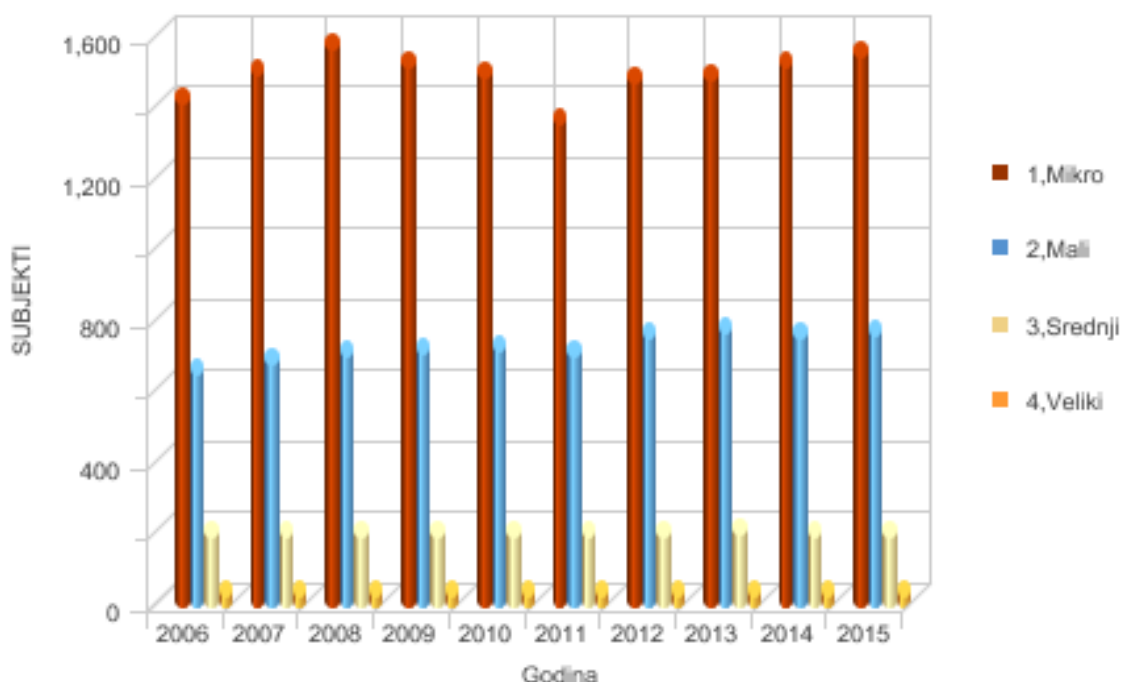
Godina	Broj poslovnih subjekata
2006	664
2007	661
2008	643
2009	732
2010	712
2011	612
2012	661
2013	662
2014	631
2015	647

U prilogu 4. prikazan je broj poslovnih subjekata koji je posloviao sa gubitkom u statističkim godinama od 2006. do 2015. godine. Iz dijagrama je vidljivo da se u prve dvije godine (2007. i 2008.), broj subjekata koji su posloviai sa gubitkom smanjivao do 643, da bi se u 2009. godini naglo povećao do 732, pa se ponovo u 2011. godini smanjio na 612, a do kraja posmatranog perioda nije bilo nekih drastičnih promjena.

**Prilog 5. BROJ POSLOVNIH SUBJEKATA PREMA BROJU UPOSLENIH U
STATISTIČKIM GODINAMA RAZVRSTANIH PREMA
ZAKONU O POTICANJU MALE PRIVREDE**

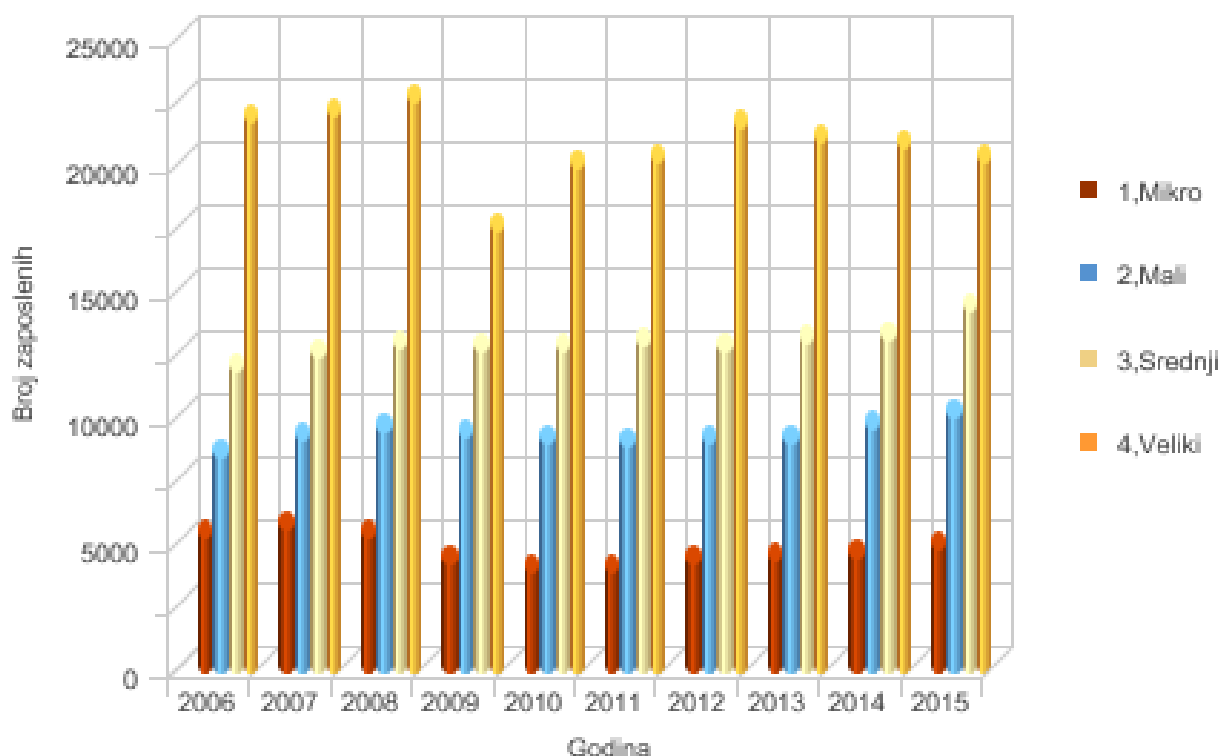
SUBJEKTI					
Godina	Mikro	Mali	Srednji	Veliki	UKUPNO
2006	1.421	651	193	29	2.294
2007	1.501	681	194	29	2.405
2008	1.568	705	195	30	2.498
2009	1.517	712	196	28	2.453
2010	1.491	719	197	28	2.435
2011	1.361	708	196	27	2.292
2012	1.477	758	198	30	2.463
2013	1.486	770	200	31	2.487
2014	1.517	758	195	32	2.502
2015	1.549	766	198	31	2.544

U prilogu 5. prikazan je broj poslovnih subjekata prema broju uposlenih u statističkim godinama od 2006. do 2015. godine. Iz dijagrama je vidljivo da je u prve dvije godine (2007. i 2008.), broj mikro subjekata rastao do 1.568, da bi se od 2009. do 2011. smanjio na 1.361, a do kraja posmatranog perioda je kontinuirano rastao do broja 1.549. Broj malih subjekata je rastao do 2011.godine (708) da bi do kraja posmatranog perioda uglavnom rastao do broja 766. Broj srednjih subjekata se kretao u rasponu od 193 do 200, a velikih od 29 do 32 i možemo konstatovati da u broju ovih subjekata nema nekih velikih promjena. Ukupan broj subjekata prema broju uposlenih u statističkim godinama od 2006. do 2015. godine razvrstanih prema Zakonu o poticanju male privrede, je pratio predhodno navedene trendove i na kraju 2015.godine iznosio je 2.644.

**Prilog 6. BROJ ZAPOSLENIH PREMA VELIČINI POSLOVNOG SUBJEKTA
RAZVRSTANIH PREMA ZAKONU O POTICANJU MALE PRIVREDE**

Broj zaposlenih					
Godina	Mikro	Mali	Srednji	Veliki	UKUPNO
2006	5.338	8.553	11.897	21.790	47.578
2007	5.674	9.165	12.503	22.003	49.345
2008	5.308	9.551	12.890	22.653	50.402
2009	4.337	9.297	12.703	17.469	43.806
2010	3.941	9.125	12.681	20.049	45.796
2011	3.965	8.951	12.947	20.269	46.132
2012	4.310	9.132	12.700	21.585	47.727
2013	4.395	9.081	13.072	21.022	47.570
2014	4.591	9.649	13.219	20.748	48.207
2015	4.836	10.065	14.300	20.259	49.460

U prilogu 6. prikazan je broj zaposlenih prema veličini poslovnog subjekta u statističkim godinama od 2006. do 2015. godine razvrstanih prema Zakonu o poticanju male privrede. Iz dijagrama je vidljivo da je broj zaposlenih kod mikro subjekata u posmatranom periodu od 2006. do 2015. godine pao sa 5.338 na 4.836, kod malih subjekata je porastao sa 8.553 na 10.065, kod srednjih subjekata porastao sa 11.897 na 14.300, kod velikih subjekata se smanjio sa 21.790 na 20.259 a ukupan broj zaposlenih u statističkim godinama od 2006. do 2015. godine sa 47.578 povećao se na 49.460, što je ukupan broj zaposlenih na kraju 2015. godine.

6. REKAPITULACIJA

Na osnovu prethodnog dijela ove informacije donosimo rekapitulaciju osnovnih pokazatelja komparativnih stanja privrede Zeničko-dobojskog kantona za protekli period.

Tabela 55. Rekapitulacija pokazatelja i trendova

Pokazatelji stanja	16/15.	15/14.	14/13.	13/12.	12/11.
Indeks fizičkog obima industrijske proizvodnje	99,7	101,5	95,90	102,00	95,30
Indeks prosječnog broja zaposlenih	101,44	102,02	101,62	99,86	96,79
Indeks prosječne neto plaće	101,67	99,03	99,20	101,53	102,44
Indeks prosječnog broja nezaposlenih	95,22	98,67	100,35	103,80	103,52
Indeks izvoza	100,15	97,58	104,66	193,58	107,73
Indeks uvoza	107,63	100,19	109,43	97,78	96,85
Indeks ukupnog prihoda			103,47	102,73	106,02
Indeks ukupnog rashoda			102,85	99,23	108,32
Indeks neto dobiti			133,15	117,86	86,50
Indeks gubitka			131,99	84,32	165,28
Indeks akumulirane dobiti			150,80	215,72	274,57
Indeks akumuliranog gubitka			164,84	70,04	841,78

ZAKLJUČCI I MJERE

Sagledavajući sveukupnu situaciju, a posebno temeljne indikatore stanja, može se zaključiti da je privreda Zeničko-dobojskog kantona tokom 2016. godine poslovala relativno uspješno.

I – INDIKATORI

1. Smanjenje nezaposlenosti;
2. Ubrzan pristup evropskim integracijama;
3. Rast izvoza

Imajući u vidu usporenu stabilizaciju tržišnih tokova, te uticaj bližeg i šireg okruženja na trend privrednih kretanja, naročito nakon katastrofalnih poplava, od posebnog značaja je poduzimanje adekvatnih mjera, kao što su:

II – MJERE

1. Jačati poticaje privredi kroz adekvatne mehanizme kontrole utroška sredstava;
2. Štititi domaću proizvodnju kroz reklamiranje domaćih proizvoda;
3. Poticati otvaranje mikro, malih i srednjih preduzeća;
4. Pojednostavljivati procedure dodjele dozvola u privredi;
5. Jačati turističku ponudu;
6. Uključiti udruženje poslodavaca i Privrednu komoru na iznalaženju rješenja;
7. Redefinisati zakonska rješenja koja usporavaju proceduru stvaranja novih radnih mjesta i investicija
8. Provoditi mjere štednje;
9. Stvarati ambijent za širenje tržišta privrednicima van BiH;
10. Smanjiti sivu ekonomiju kroz jačanje inspekcijskog sektora;
11. Stvoriti ambijent za novo zapošljavanje;
12. Obezbjediti uslove za povećanje konkurentne pozicije privrednih subjekata;
13. Stvarati uslove za povećanje investicija (npr. finansiranje opremanja industrijskih-poslovnih zona, inkubatora i sl.);
14. Uticati na bržu realizaciju pristupa EU.

U cilju prevazilaženja novonastale situacije i stanja u privredi, Vlada Kantona će nastaviti sa realizacijom projekata poticaja.

Ovim aktivnostima, te realizacijom niza drugih projekata, biti će povećana konkurentna pozicija privrednih subjekata i unaprijeđen ambijent za privređivanje u Kantonu, što će u konačnici rezultirati rastom standarda i svih tretiranih pokazatelja.

MINISTAR

Zlatko Jelić, dipl. oec.